
RAPORT

Z DIAGNOZY POTENCJAŁU I POTRZEB

W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY RAWICZ,

realizowanej

na zlecenie Gminy Rawicz,

w ramach projektu pn. „Centrum Usług Społecznych – nowa jakość polityki społecznej w Gminie Rawicz”, dofinansowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

Wykonawca

Konsorcjum Fundacji Niwa Edukacji i Rozwoju oraz Centrum PISOP

Rawicz 2020r.

---

1. WSTĘP	4
KONTEKST DIAGNOZY	4
2. ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE DIAGNOZY	5
2.1 OBSZARY I PYTANIA BADAWCZE	5
2.2 POPULACJA I PRÓBA BADAWCZA	7
2.3 METODY I TECHNIKI BADAWCZE	10
3. PREZENTACJA WYNIKÓW BADANIA	13
3.1 AKTUALNY POZIOM I ZAKRES REALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH W GMINIE RAWICZ	13
3.2 POTRZEBY I OCZEKIWANIA MIESZKAŃCÓW GMINY RAWICZ W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH	21
3.3 POTENCJAŁ PODMIOTÓW EKONOMII SPOŁECZNEJ I INNYCH PODMIOTÓW W ZAKRESIE ŚWIADCZENIA USŁUG SPOŁECZNYCH	48
3.4 AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA I ZAANGAŻOWANIE MIESZKAŃCÓW	62
3.5 KOORDYNOWANIE USŁUG SPOŁECZNYCH W CUS.	79
4. WNIOSKI	85
5. REKOMENDACJE	89

Wykaz skrótów:

MGOPS- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Gmina – obszar administracyjny Gminy Rawicz

PES – Podmioty ekonomii społecznej

JST – Jednostki samorządu terytorialnego

NGO – Organizacje pozarządowe (np. fundacje, stowarzyszenia)

CUS – Centrum Usług Społecznych w Rawiczu

DDPS – Dzienny Dom Pomocy Społecznej

PAPI – Badania ankietowe bezpośrednie

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

CATI – Wywiad telefoniczny wspomagany komputerowo

CAWI - Badania ankietowe internetowe

FGI - Zogniskowany wywiad grupowy

LCW – Lokalne Centrum Wolontariatu

SKW – Szkolny Klub Wolontariusza

RUTW – Rawicki Uniwersytet Trzeciego Wieku

SRAP – Stowarzyszenie Rawicz Aktywności Pozytywnej

1. WSTĘP

KONTEKST DIAGNOZY

Niniejszy Raport jest efektem przeprowadzonej diagnozy potencjału i potrzeb w zakresie usług społecznych na terenie Gminy Rawicz (Przeprowadzona diagnoza odnosi się do zapisu art. 21 Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U. 2019 poz. 1818). Punktem wyjścia do jej przeprowadzenia była konieczność zmian w zakresie prowadzenia polityki społecznej. Gmina Rawicz, bazując na doświadczeniu w realizacji polityki społecznej, po analizie sytuacji społeczno – gospodarczej, przeprowadzonych badaniach, rozmowach z mieszkańcami i przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego (JST) i organizacji pozarządowych (NGO), zauważyła konieczność zmiany w zakresie realizowania usług społecznych. Zmieniające się potrzeby społeczności lokalnej powodują, iż wskazane jest podjęcie działań mających na celu połączenie wsparcia socjalnego, organizowanego według zasady selektywności i adresowanego do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wsparcia społecznego o charakterze powszechnym z usługami społecznymi oferowanymi dla ogółu mieszkańców. Stąd też pojawiła się konieczność przekształcenia Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (MGOPS) w Centrum Usług Społecznych (CUS), by w pełni odpowiadać na potrzeby mieszkańców. Zadaniem CUS w Rawiczu będzie ułatwienie gminie świadczenia, w sposób skoordynowany, różnego rodzaju usług społecznych oraz poprawa skuteczności udzielania usług społecznych dla ogółu mieszkańców.

Celem realizacji działań w ramach CUS będzie *Zwiększenie dostępu do zintegrowanych Usług społecznych odpowiadających na potrzeby mieszkańców Gminy Rawicz, co jest spójne z Misją Gminy Rawicz: „Rawicz gminą wspierającą swoich mieszkańców poprzez nieustanny rozwój przedsiębiorczości, infrastruktury, kapitału społecznego i usług publicznych”.*

Aby w pełni odpowiedzieć na potrzeby mieszkańców i sklasyfikować zakres usług społecznych MGOPS, przy wsparciu Konsorcjum Fundacja Niwa Edukacji i Rozwoju oraz Stowarzyszenia Centrum PISOP, w listopadzie i w grudniu 2020r., przeprowadził diagnozę środowiska lokalnego. Przeprowadzana diagnoza na każdym etapie była konsultowana i realizowana z udziałem pracowników MGOPS (założenia metodologiczne do badania, opracowanie narzędzi, dystrybucja kwestionariuszy ankiety w wersji papierowej, komunikowanie o prowadzonej diagnozie, zebranie

---

materiału badawczego, analiza danych, przygotowanie raportu), celem spełnienia jej założeń i włączenia mieszkańców w procesy partycypacyjnego podejmowania decyzji w zakresie planowanych usług społecznych na terenie Gminy Rawicz.

Diagnoza miała na celu:

- zidentyfikowanie potrzeb i oczekiwań mieszkańców Gminy Rawicz w kontekście usług społecznych
- zidentyfikowanie potencjałów organizacji pozarządowych i innych podmiotów świadczących usługi społeczne w zakresie świadczenia w/w usług
- rozpoznanie poziomu aktywności społecznej, zaangażowania mieszkańców i wykorzystania potencjału wspólnoty samorządowej.

2. ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE DIAGNOZY

2.1 OBSZARY I PYTANIA BADAWCZE

Szczegółowe obszary, jakie zostały poddane badaniu to:

1. Analiza stanu obecnego (wyjściowego):

- określenie obecnego popytu na usługi społeczne.

2. Analiza popytu na ofertę:

- określenie zapotrzebowania na usługi społeczne
- określenie przyszłego (zakładanego) zainteresowania usługami społecznymi (zmiany jakościowe w zakresie oferowanych usług)
- zidentyfikowanie grup odbiorców i dostawców usług społecznych wraz z określeniem ich profilu i charakterystyką.

Przeprowadzona diagnoza skupiała się na 3 głównych obszarach, które uszczegółowiono za pomocą pytań badawczych.

Lp.	Obszar	Pytania badawcze
1	Zidentyfikowanie potrzeb i oczekiwań mieszkańców Gminy Rawicz w zakresie usług społecznych.	<p>Jakie potrzeby społeczne występują obecnie w Gminie Rawicz?</p> <p>Jakie grupy mieszkańców powinny w szczególności zostać objęte wsparciem w ramach usług społecznych?</p> <p>Jakie usługi społeczne powinny być realizowane na terenie gminy?</p> <p>Jaka forma działań w ramach usług powinna być realizowana, aby odpowiedzieć na potrzeby mieszkańców?</p>
2	Zidentyfikowanie potencjałów organizacji pozarządowych i innych podmiotów świadczących usługi społeczne w zakresie w/w usług.	<p>Jaki jest potencjał podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych? Na ile jest on wystarczający do zaspokojenia obecnych potrzeb społecznych w Gminie Rawicz?</p> <p>Jaki potencjał (instytucji, organizacji sektora obywatelskiego i sektora ekonomii społecznej, podmiotów prywatnych) może wykorzystać CUS w celu zaspokajania potrzeb społecznych na obszarze swojej działalności?</p>
3	Rozpoznanie poziomu aktywności społecznej, zaangażowania mieszkańców i wykorzystania ich potencjału.	<p>Jak oceniana jest ogólnie aktywność społeczna mieszkańców Gminy Rawicz?</p> <p>Jaka jest aktywność mieszkańców w działaniach na</p>

		<p>rzecz swojego środowiska lokalnego? W jaki sposób mieszkańcy włączają się w działania organizowane na terenie Gminy Rawicz?</p> <p>Jakie są dobre praktyki działań społecznych (zaangażowania mieszkańców na rzecz innych) w Gminie Rawicz?</p> <p>Które grupy społeczne w Gminie Rawicz powinny zostać objęte szczególnym wsparciem w zakresie aktywizowania, zwiększenia udziału w życiu społecznym?</p> <p>Jakie działania należy podjąć, aby zwiększyć udział mieszkańców w działaniach na rzecz społeczności lokalnej?</p>
--	--	--

2.2 POPULACJA I PRÓBA BADAWCZA

Badanie objęło swym zasięgiem teren całej gminy, tj: Miasto Rawicz i 22 wsie. W 2019r. Gminę Rawicz zamieszkiwało 29 410 osób, z czego 19 431 to mieszkańcy Miasta a 9 979 mieszkańcy obszarów wiejskich.¹ W odniesieniu do tych danych liczbowych populacji (ogółu mieszkańców gminy) oraz Wstępnej koncepcji przeprowadzenia diagnozy, określono próbę badawczą na poziomie min. 400 osób w przypadku badania ankietowego oraz 60 osób – jako uczestników wywiadów pogłębionych.

Do udziału w badaniu zaproszeni zostali:

- przedstawiciele PES, tj: fundacji, stowarzyszeń, spółdzielni socjalnych, które działają na terenie Gminy Rawicz i realizują zadania zlecone przez Gminę

¹ Źródło: Gminna Ewidencja

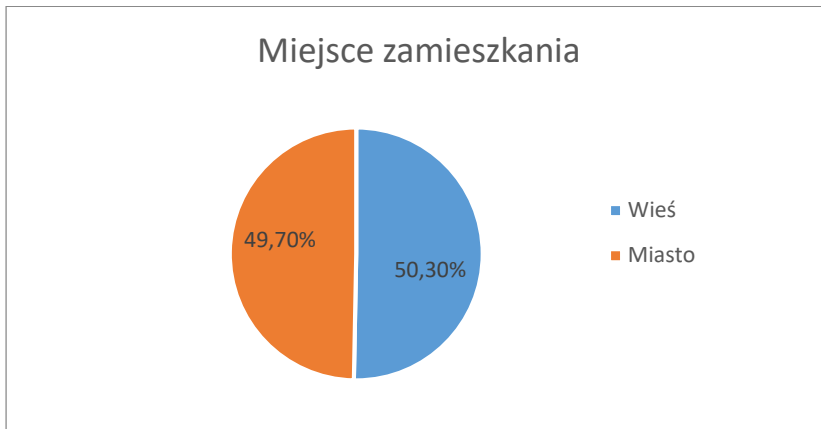
- mieszkańcy Gminy Rawicz, którzy korzystali już z usług społecznych oferowanych przez podmioty świadczące usługi społeczne (w tym m.in. MGOPS, placówki oświatowe, NGO, przychodnie, instytucje kultury, PUP, PCPR, ŚDS), jak również osoby, które dotychczas nie podejmowały żadnych aktywności oferowanych przez podmioty świadczące usługi społeczne w Gminie Rawicz.
- przedstawiciele rad osiedli mieszkalnych, młodzieży, osób starszych oraz z niepełnosprawnościami, przedsiębiorcy, przedstawiciele samorządu lokalnego i jednostek organizacyjnych.

W przypadku ankiety przeprowadzonej na mieszkańcach Gminy Rawicz (korzystających/nie korzystających z usług społecznych), zastosowano dobór próby **losowy prosty** – ankieta w wersji papierowej oraz **dobór ochotniczy** – w przypadku ankiety internetowej; celem zwiększenia szansy na udział mieszkańców w badaniu zastosowano ankietę internetową oraz tradycyjną w wersji papierowej, co pozwoliło na udział w badaniu zarówno młodzieży, jak i osobom starszym, mieszkańcom miasta jak i terenów wiejskich, osobom mającym dostęp do internetu oraz nie mającym możliwości wypełnienia kwestionariusza w formie online.

W przypadku wywiadów grupowych – zastosowano **dobór próby celowy** – ze wskazaniem konkretnych osób, reprezentujących 6 grup społecznych mieszkających/działających na terenie Gminy Rawicz.

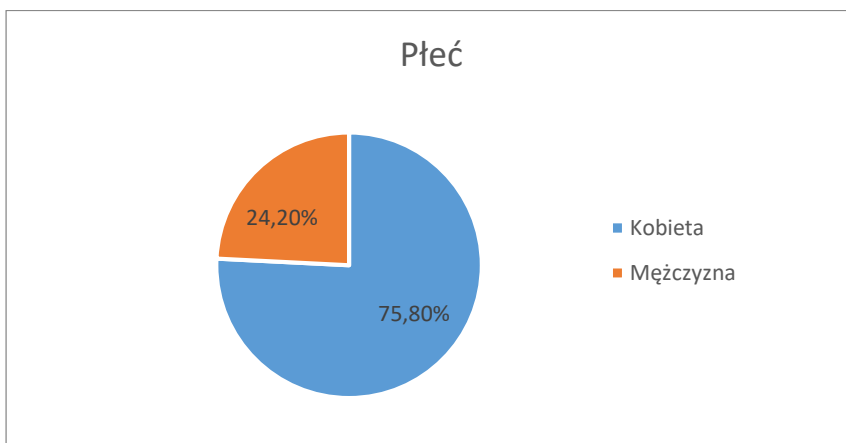
Respondenci badania na poziomie ankiety jak i wywiadów, reprezentowali zarówno Miasto Rawicz jak i tereny wiejskie.

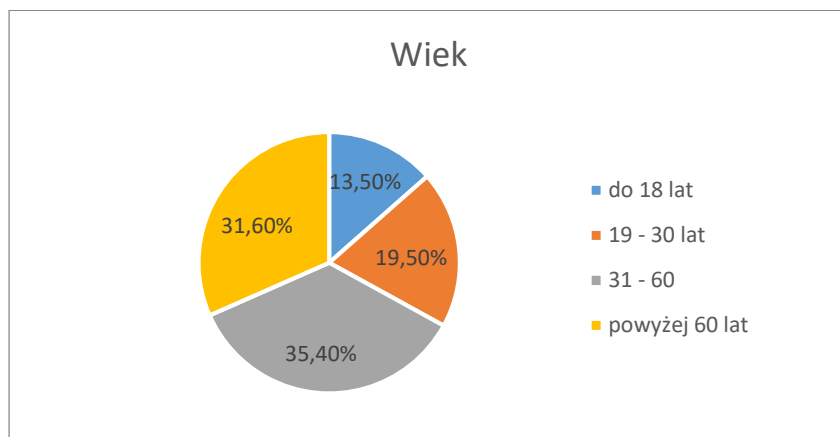
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej. N=509

W przypadku badania internetowego udział mieszkańców wsi i miasta był niemalże identyczny. 50,3% respondentów stanowili mieszkańcy obszarów wiejskich, 49,7% - mieszkańcy Rawicza.

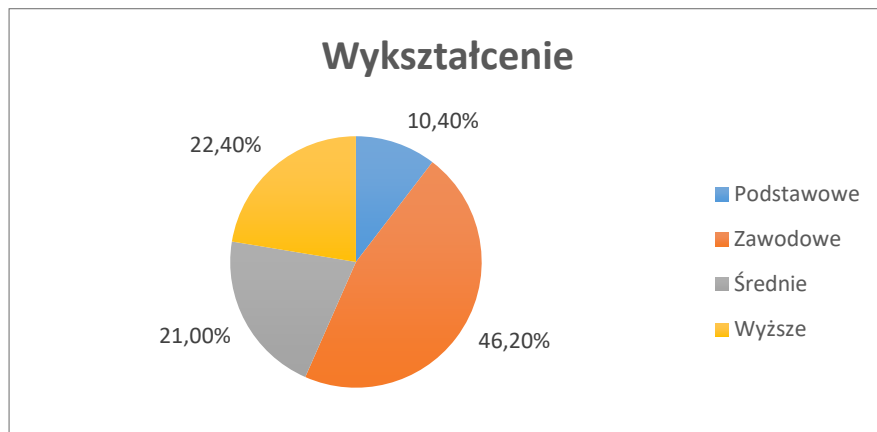
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej. N=509

W badaniu ankietowym udział wzięło łącznie 509 osób, w tym 386 kobiet, co stanowi 75,8% ogółu badanych i 123 mężczyzn - 24,2%.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej. N=509

Wśród ankietowanych najliczniejszą grupę wiekową, stanowiły osoby w wieku 31-60 lat – 35,4% oraz osoby powyżej 60 roku życia – 31,6% ogółu badanych. Udział osób w wieku 19-30 lat był na poziomie 19,5%, natomiast najmniej liczną grupę respondentów stanowiły dzieci/młodzież do 18 roku życia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej. N=509

Wśród badanych blisko połowę stanowiły osoby z wykształceniem zawodowym – 46,2%, wyższym – 22,4% oraz średnim – 21%. Udział w badaniu osób z wykształceniem podstawowym był na poziomie 10,4%.

2.3 METODY I TECHNIKI BADAWCZE

Celem uzyskania rzetelnych i obiektywnych informacji, oprócz doboru próby, zastosowano

---

w badaniu triangulację, polegającą na:

- łączeniu sposobów pozyskania danych, tj. użyciu różnych od siebie metod i technik badawczych (ilościowych i jakościowych)
- łączeniu źródeł danych
- zaangażowaniu przy analizie i opracowaniu wyników zespołu badawczego, składającego się z 4 osób, w tym pracowników MGOPS – Specjalistów ds. wdrażania CUS.

Badania ilościowe pozwoliły na uzyskanie wstępnych informacji, zbadanie częstości odpowiedzi i opinii mieszkańców, natomiast badania jakościowe uzupełniły i pogłębiły problematykę badań ilościowych w kontekście opracowania wniosków i rekomendacji z diagnozy.

Do **metod ilościowych** zastosowanych w diagnozie należała ankieta.

- **Ankieta** – standaryzowana metoda zbierania danych, otrzymywania informacji od badanych, która nie wymaga obecności ankietera. Respondent (osoba badana) udziela odpowiedzi za pomocą specjalnie przygotowanego kwestionariusza. Uzyskuje się w ten sposób dane statystyczne - częstość udzielanych odpowiedzi. W diagnozie zdecydowano się na zastosowanie **CAWI** - techniki zbierania informacji, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej oraz **PAPI** - bezpośredni wywiad z wykorzystaniem papierowej wersji kwestionariusza. Ankieta uwzględniła pytania otwarte (z możliwością dopowiedzenia przez respondenta) i zamknięte (ze wskazaną kafeterią odpowiedzi); łącznie w ankiecie zawarto 14 pytań.

Badanie ilościowe na temat potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych, przeprowadzone zostało wśród 509 mieszkańców gminy Rawicz (planowano udział min. 400 osób).

W **podejściu jakościowym** zdecydowano się na ujęcie dwóch sposobów pozyskania danych, mianowicie:

- **Desk Research (Analiza Danych Zastanych)** - to metoda polegająca na poszukiwaniu danych zgromadzonych i informacji w „wytworzonych” już przekazach ludzkich oraz

w źródłach zewnętrznych, opracowanych i/lub przez inne podmioty.

W badaniu poddane zostały istniejące dane (tzw. wtórne źródła), zgromadzone i przetworzone wcześniej przez instytucje, podmioty ekonomii społecznej i inne podmioty świadczące usługi społeczne na rzecz mieszkańców Gminy Rawicz, tj: dokumenty znajdujące się na stronie Urzędu Gminy Rawicz i MGOPS, dane bezpośrednie od Zleceniodawcy, dane zawarte w dokumentach strategicznych, artykuły tematyczne dostępne w sieci, raporty.

W ramach diagnozy poddanych zostało 12 dokumentów:

- ✓ Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Rawicz lata 2015-2020
  - ✓ Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Dla Gminy Rawicz Na Lata 2021-2025
  - ✓ Gminny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2021-2025
  - ✓ Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021-2025
  - ✓ Gminny Program Polityki Senioralnej na lata 2021-2025
  - ✓ Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Rawicz na lata 2016-2023
  - ✓ Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2020-2026
  - ✓ Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii Gminy Rawicz na rok 2020
  - ✓ Program współpracy Gminy Rawicz z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami pożytku publicznego na rok 2020
  - ✓ Raport o stanie Gminy 2019
  - ✓ Sprawozdanie z realizacji programu współpracy w 2019 roku
  - ✓ Sprawozdanie roczne z działalności MGOPS za 2019r.
  - ✓ Analiza danych dostępnych na stronie rawicz.pl; opsrawicz.pl
  - ✓ Informacje udostępnione przez pracowników MGOPS
-
- **Wywiad** - wywiad jest jedną z podstawowych metod badawczych w naukach społecznych, polegającą na zadaniu badanym przez ankietera mniej lub bardziej sformalizowanych pytań oraz ich rejestracji, celem poddania późniejszej analizie. W ramach diagnozy zdecydowano

---

się na zastosowanie zogniskowanego wywiadu grupowego - **FGI**, przeprowadzonego dla sześciu 10-osobowych grup mieszkańców reprezentowanych przez przedstawicieli:

- 1) podmioty ekonomii społecznej
- 2) mieszkańców osiedli mieszkalnych
- 3) młodzieży
- 4) osób starszych oraz z niepełnosprawnościami
- 5) przedsiębiorców
- 6) samorządu lokalnego i jednostek organizacyjnych.

Badanie miało charakter dyskusji prowadzonej przez moderatorki. Zadaniem moderatorek było właściwe ukierunkowanie rozmowy oraz zachęcanie respondentów do aktywności. Wywiad przebiegał wg określonego scenariusza i był rejestrowany – nagranie video. W wywiadzie zastosowane były pytania otwarte, które jedynie nadawały kierunek wypowiedziom respondenta i go nie ograniczały. W związku z sytuacją epidemiologiczną i ograniczeniami w zakresie spotkań, podjęto decyzję by wywiady odbywały się w formie on-line. Wywiady realizowane były na platformie Microsoft Teams. W zogniskowanych wywiadach grupowych nie wzięła udziału wymagana liczba respondentów (38 osób). Sytuacja ta wynikała z obawy przed nowymi technologiami, stąd postanowiono przeprowadzić dodatkowe wywiady indywidualne, które były realizowane telefonicznie - 11 osób, jak również podczas spotkań organizowanych przez pracowników MGOPS – 15 osób. **Łącznie przeprowadzono wywiady z 64 osobami.**

3. PREZENTACJA WYNIKÓW BADANIA

3.1 AKTUALNY POZIOM I ZAKRES REALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH W GMINIE RAWICZ

Realizacja usług społecznych w Gminie Rawicz znajduje swoje odzwierciedlenie w dokumentach strategicznych, takich jak: Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Dla Gminy Rawicz Na Lata 2021-2025, Gminny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2021-2025, Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021-2025, Gminny Program Polityki Senioralnej na lata 2021-2025, Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2020, Program Profilaktyki, Rozwiązywania

---

Problemów Alkoholowych Gminy Rawicz na rok 2020, Program współpracy Gminy Rawicz z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami pożytku publicznego na rok 2020, Raport o stanie Gminy 2019.

Ze względu na możliwość odniesienia się do ww. dokumentów, które zostały przygotowane w większości w 2020r. w niniejszym raporcie zamieszczono najważniejsze, poglądowe informacje i dane liczbowe, które posłużyły do wprowadzenia do tematu oraz odniesiono się głównie do informacji uzyskanych na podstawie przeprowadzonej ankiety i wywiadów.

Zakres usług społecznych

Zakres aktualnie realizowanych usług społecznych przedstawiony został w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rawicz na lata 2021-2025. Wynika z niej, że usługi społeczne na terenie gminy świadczone są w zakresie:

- Usług z zakresu pomocy społecznej dotychczas realizowanych przez MGOPS w tym:
  - ✓ Usług opieki wytchnieniowej
  - ✓ Usług pracy socjalnej
  - ✓ Usług asystenta rodziny
  - ✓ Usługa asystenta osoby z niepełnosprawnością
  - ✓ Usług dożywiania
  - ✓ Usług opiekuńczych
  - ✓ Specjalistycznych usług opiekuńczych w tym (Snoezelen, Biofeedback)
  - ✓ Wsparcia osób niepełnosprawnych i niesamodzielných
  - ✓ Usług z zakresu przeciwdziałania bezrobociu – prace społecznie użyteczne
  - ✓ Usług psychologicznych i prawnych
- Usług w zakresie kultury realizowane przez Dom Kultury, Muzeum Ziemi Rawickiej, Rawicką Bibliotekę Publiczną
- Usług w zakresie sportu i rekreacji Ośrodek Sportu i Rekreacji w Rawiczu.

Poziom realizacji usług społecznych

O poziomie realizacji usług społecznych na terenie Gminy Rawicz świadczą m.in. następujące dane:

Udział mieszkańców w realizacji usług na terenie Gminy Rawicz w 2019 roku:

- Usługi z zakresu pomocy społecznej:
  - ✓ Usług opieki wytchnieniowej – 27 osób
  - ✓ Usług pracy socjalnej 477 rodzin (817 osób)
  - ✓ Usług asystenta rodziny – 40 rodzin
  - ✓ Usług asystenta osoby z niepełnosprawnością – 2 osoby
  - ✓ Usług dożywiania - 609 osób w zakresie programu POPŻ
  - ✓ Usług opiekuńczych – 140 osób
  - ✓ Specjalistycznych usług opiekuńczych w tym (Snoezelen, Biofeedback) – 35 osób
  - ✓ Wsparcia osób niepełnosprawnych i niesamodzielnych - 435 osób
  - ✓ Usług psychologicznych i prawnych - 589 osób
- Usług w zakresie kultury realizowane przez Dom Kultury, Muzeum Ziemi Rawickiej, Rawicką Bibliotekę Publiczną łącznie z różnych usług skorzystało 227239 uczestników
- Usług w zakresie sportu i rekreacji Ośrodek Sportu i Rekreacji w Rawiczu – 101371 uczestników.

Usługi realizowane przez jednostki organizacyjne Gminy Rawicz wspierają także:

a. Podmioty ekonomii społecznej

W 2019 roku Podmioty Ekonomii Społecznej zrealizowały 42 zadania publiczne na łączną kwotę 988074,00 zł; obszary działań spójne z realizowanymi usługami - świadczonymi przez jednostki organizacyjne dotyczyły:

- Przeciwdziałania alkoholizmowi; realizowane przez 2 podmioty na łączną kwotę 10000,00 zł
- Działalności w zakresie pomocy społecznej; realizowane przez 9 podmiotów na łączną kwotę 49300,00 zł
- Działalności w zakresie polityki społecznej; realizowane przez 3 podmioty na łączną kwotę 10000,00 zł,

- Zadań w zakresie kultury; realizowane przez 10 podmiotów na łączną kwotę 128200,00 zł
- Zadań w zakresie sportu; realizowane przez 18 podmiotów na łączną kwotę 752944,00 zł.²

b. Rady osiedla:

Na terenie miasta Rawicz działa 6 rad osiedli. Łącznie w działalność rad zaangażowanych jest 91 osób. W 2019 roku Rady Osiedli dysponowały budżetem 18000,00 (3000,00 zł na Radę Osiedla), w ramach swojej działalności realizowały działania głównie w zakresie integracji mieszkańców poprzez organizację festynów, turniejów sportowych, spotkań, prelekcji.³

c. Sołectwa:

Na terenie Gminy działają 22 sołectwa. W 2019 sołectwa dysponowały łączną kwotą 468086,43 zł na realizację działań na rzecz mieszkańców wsi. Na terenie wsi głównie w świetlicach (16 świetlic wiejskich) prowadzone były warsztaty manualne dla mieszkańców, zajęcia fitness, odbywają się tu również spotkania regionalnych stowarzyszeń, zebrania OSP i zebrania mieszkańców, występy artystyczne, warsztaty prowadzone przez Rawicką Bibliotekę Publiczną, Dom Kultury w Rawiczu oraz Muzeum Ziemi Rawickiej (głównie dla dzieci w okresie wakacji letnich i zimowych).⁴

d. Przedsiębiorstwa:

W zakresie realizacji usług społecznych jednostki organizacyjne w 2019 roku współpracowały z przedsiębiorstwami, w tym z przedsiębiorstwami społecznymi w zakresie:

- Usług dotyczących dostarczania posiłków – podmiot gospodarczy zarejestrowany na terenie Gminy Rawicz
- Usługi specjalistyczne usługi opiekuńcze – konsorcjum podmiotów nie zarejestrowany na terenie Gminy Rawicz

² Źródło: Sprawozdanie z realizacji programu współpracy Gminy Rawicz z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami działającymi w sferze działalności pożytku publicznego na rok 2019

³ Źródło: Raport o stanie Gminy 2019

⁴ Źródło: Raport o stanie Gminy 2019

- Usługi opiekuńcze - konsorcjum podmiotów nie zarejestrowany na terenie Gminy Rawicz
- Usługi indywidualnego poradnictwa psychologicznego podmiot gospodarczy zarejestrowany na terenie Gminy Rawicz
- Usługi w zakresie dożywiania dzieci – przedsiębiorstwo społeczne zarejestrowane na terenie Gminy Rawicz
- Usługi opieki wytchnieniowej – podmiot zarejestrowany na terenie Gminy Rawicz.⁵

Przedstawione dane wskazują, że na terenie Gminy Rawicz, prowadzony jest szeroki zakres usług społecznych skierowanych do mieszkańców, a do ich realizacji zaangażowane są różne podmioty życia społecznego zarówno z terenu gminy, ale nie tylko. Sami mieszkańcy z kolei mają świadomość realizacji usług społecznych; zdecydowana większość respondentów potwierdza, że jest ich odbiorcą.

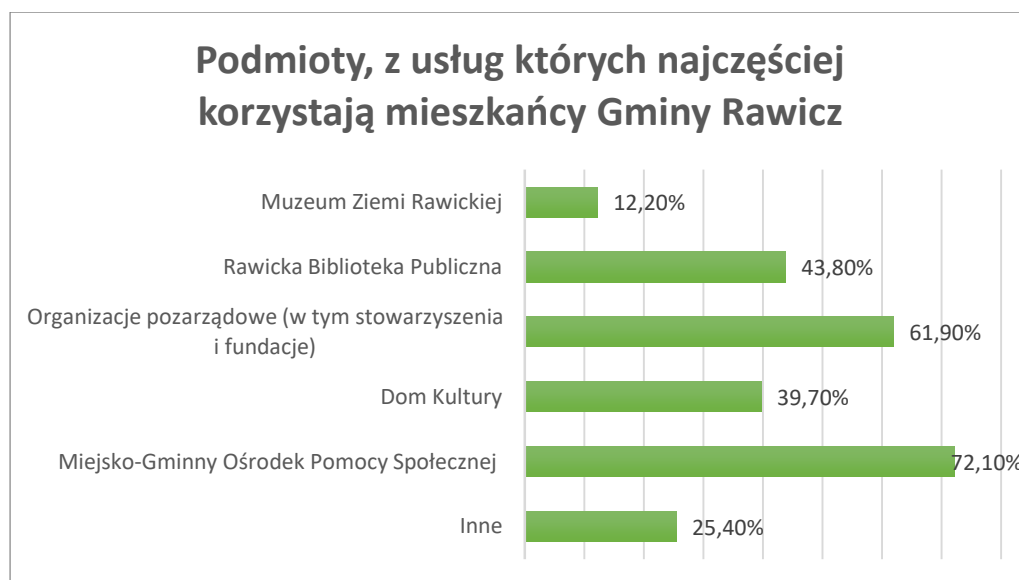
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej. N=509

Wśród mieszkańców Gminy Rawicz 88,40% ankietowanych zadeklarowało korzystanie z usług społecznych. 11,4% respondentów uznała, że nie korzysta z oferty w zakresie chociażby kultury, promocji zdrowia, pomocy społecznej czy edukacji publicznej.

Do najbardziej rozpoznawalnych przez mieszkańców podmiotów świadczących usługi

⁵ Analiza stron internetowych www.rawicz.pl; www.opsrawicz.pl w zakresie zamówień publicznych

społeczne na terenie Gminy Rawicz, na co wskazują zarówno badania ankietowe jak i wywiady grupowe, należy Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawiczu.

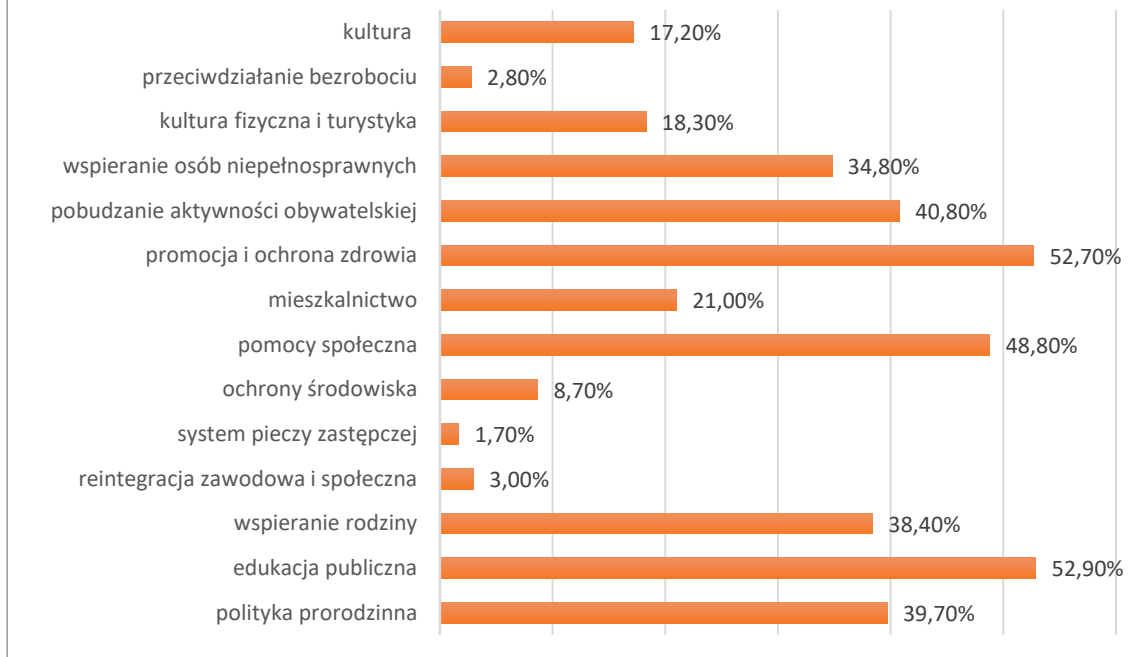
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej. N=509. Odpowiedzi wielokrotne

Ponad 72% ogólnej liczby wskazań dotyczy korzystania z usług świadczonych właśnie przez MGOPS. Niespełna 62% pokazuje, że badani korzystają z usług świadczonych przez organizacje pozarządowe. W dalszej kolejności wskazano na Rawicką Bibliotekę Publiczną – 43,8% i Dom Kultury – 39,7%. 12,2% wskazań respondentów odnosiło się do oferty Muzeum Ziemi Rawickiej.

Wśród podmiotów wskazanych w kategorii „inne”, z których oferty korzystają ankietowani, wymienione zostały Kluby Sportowe, Ośrodek Sportu i Rekreacji, szkoły, placówki opieki zdrowotnej, Centrum rehabilitacji oraz Bank Żywności, Środowiskowy Dom Samopomocy, Lokalne Kluby Rodziny, Ochotnicza Straż Pożarna, Rady Sołeckie i Osiedlowe, Koła Gospodyń Wiejskich.

Wywiady grupowe z kolei pozwoliły na doprecyzowanie, że wśród podmiotów ekonomii społecznej, jako realizatorów usług społecznych, najbardziej popularne są Rawicki Uniwersytet Trzeciego Wieku, Stowarzyszenie Rawicz Aktywności Pozytywnej, Stowarzyszenie Żylicka Rzecz Babska, Stowarzyszenie Aktywnych Kobiet „NO i CO”, Lawendowy Łaszczyn czy Koła Gospodyń Wiejskich.

Usługi społeczne, z których najczęściej korzystają mieszkańcy Gminy Rawicz

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej. N=471. Odpowiedzi wielokrotne

Badanie ankietowe pokazało, że respondenci w największym stopniu korzystają z usług świadczonych w obszarze edukacji publicznej – 52,9% oraz promocji i ochrony zdrowia – 52,7% ogólnej liczby wskazań. W dalszej kolejności były to pomoc społeczna – 48,8%, pobudzanie aktywności obywatelskiej – 40,8%, polityka prorodzinna – 39,7%, wspieranie rodziny – 38,4 oraz wspieranie osób z niepełnosprawnościami – 34,8% ogólnej liczby odpowiedzi. Usługi społeczne, z których, zdaniem ankietowanych, mieszkańcy korzystają w mniejszym stopniu odnoszą się do mieszkalnictwa – 21%, kultury fizycznej i turystyki – 18,3% i kultury – 17,2%. W najmniejszym stopniu respondenci odnosili się w ankiecie do ochrony środowiska – 8,7%, reintegracji zawodowej i społecznej – 3%, przeciwdziałania bezrobociu – 2,8% oraz systemu pieczy zastępczej – 1,7% wskazań..

Analiza obecnie realizowanych usług społecznych wykazała też zakres współpracy organizacji pozarządowych i instytucji działających na terenie Gminy Rawicz.

Na pytanie, czy instytucje ze sobą współpracują przy realizacji usług społecznych, większość badanych odpowiedziała, że taka nieformalna, okazjonalna współpraca funkcjonuje. Dotyczy to ogólnej znajomości zakresu działań poszczególnych podmiotów czy też np. wzajemnego wsparcia w rekrutacji przy organizacji różnych wydarzeń kulturalnych, sportowych, czy festynów, lub współpracy wynikającej z działania na rzecz osób bezrobotnych, jak w przypadku MGOPS i Powiatowego Urzędu Pracy.

„Ten zakres współpracy PUP i MGOPS, może nie jest sformalizowany, ale myślę, że jest dobry. Mamy też wspólną platformę SEPI, która ułatwia nam pozyskanie informacji o wspólnych klientach i na tym będziemy się skupiać”.

„W każdej instytucji pracują ludzie – to jest kwestia porozmawiania, dogadania się, ja sama nie spotkałam się nigdy z żadną odmową, przy organizacji festynów. Mogliśmy liczyć na policję, straż pożarną”.

Nie w każdym jednak przypadku jest to współpraca formalna, ustrukturalizowana, długofalowa np. jeśli chodzi o instytucje i organizacje działające w samym Rawiczu.

„Do tej pory zauważalna była nieformalna współpraca i wzajemna pomoc, co zostało poparte przykładem frekwencji na wydarzeniach. W razie jakichś problemów, zawsze można było na te instytucje, pomoc społeczną liczyć”.

Zdaniem części badanych zauważalna jest pewna hermetyczność w działalności niektórych podmiotów, w szczególności organizacji pozarządowych. Według Liderów większość NGO prowadzi działania na rzecz własnych odbiorców, w swoim środowisku, nie wychodząc poza teren gminy, zamykając się na współpracę z innymi podmiotami.

Przedstawicielka osób starszych biorąca udział w badaniu podkreśliła znaczenie RUTW, w realizacji usług społecznych na terenie Gminy Rawicz, podobnie jak Stowarzyszenia Osób Sprawnych Inaczej „Pomocna Dłoń”, czy Rad Osiedlowych, wskazując jednak na niewystarczającą wzajemną współpracę tych podmiotów.

Tymczasem w środowisku lokalnym, zwłaszcza na terenach wiejskich, zauważalne są przykłady

---

współpracy organizacji i instytucji w ramach partnerstw, które zdaniem badanych należy powielać w innych częściach gminy, gdyż w pełni wykorzystują one potencjał mieszkańców i podmiotów tam działających, tak jak np. Hazy.

Przy temacie partnerskiej współpracy podkreślano znaczenie MGOPS jako kluczowej instytucji w kwestii usług społecznych i podmiotu, który współpracuje z wieloma innymi podmiotami z terenu gminy.

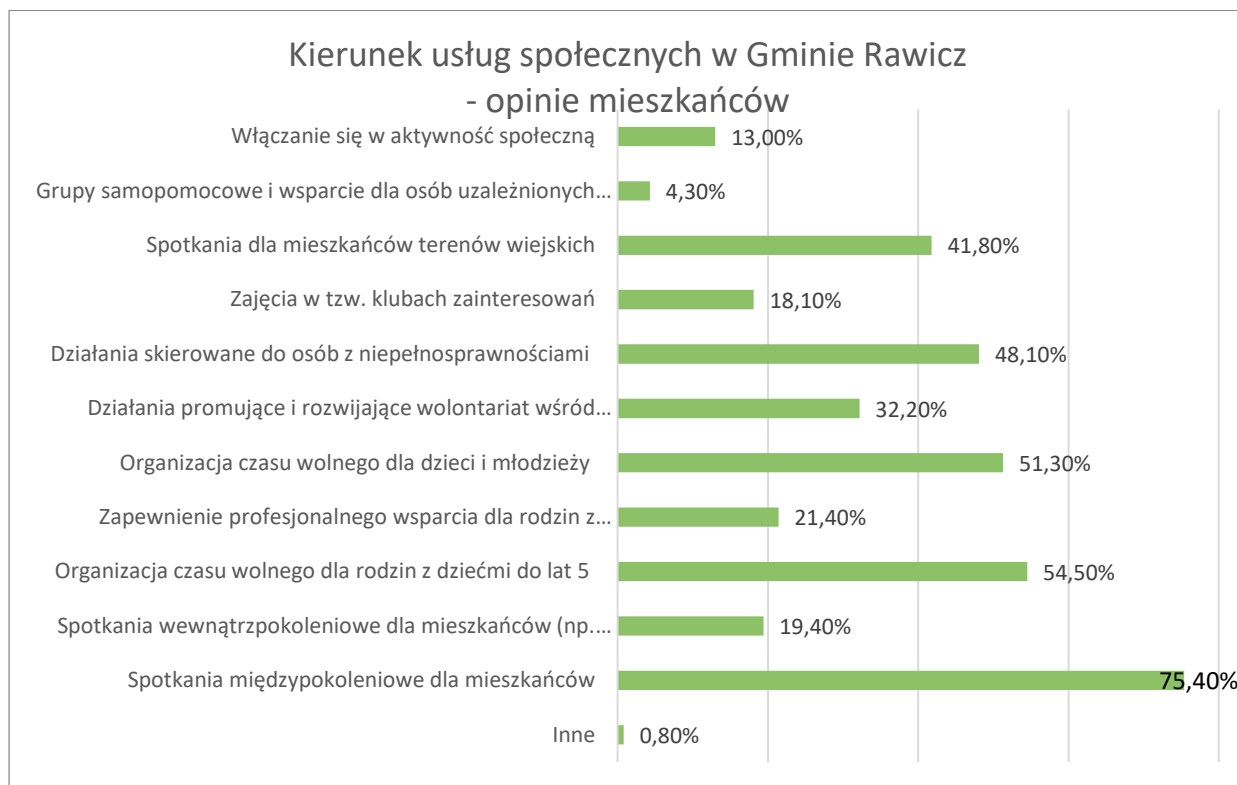
„MGOPS współpracuje z wieloma instytucjami, organizacjami pozarządowymi, z Radą Osiedla (...), Domem Kultury, Biblioteką, OSiR. Na pewno na te instytucje będzie można liczyć, kiedy powstanie Centrum Usług Społecznych”.

„Środowiskowy Dom Samopomocy w Rawiczu – placówka dziennego wsparcia dla dorosłych osób z zaburzeniami psychicznymi (aktualnie korzysta 36 uczestników). Współpraca ze Stowarzyszeniem Z nadzieją w przyszłość, które działa przy ŚDS i obejmuje jego uczestników, ze Stowarzyszeniem Osób Sprawnych Inaczej „Pomocna Dłoń” i Stowarzyszeniem Dzieci Osób niepełnosprawnych”.

3.2 POTRZEBY I OCZEKIWANIA MIESZKAŃCÓW GMINY RAWICZ W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH

Przeprowadzone badania pozwoliły na zidentyfikowanie nie tylko przykładowych usług społecznych, z których najczęściej korzystają mieszkańcy oraz ich głównych realizatorów, ale również obszarów deficytowych w obecnie realizowanych usługach społecznych w odniesieniu do różnych grup społecznych w Gminie Rawicz.

Jeśli chodzi o charakter i formy realizowanych usług społecznych, które zdaniem badanych mieszkańców powinny być wdrażane w Gminie Rawicz, to odnoszą się one do szeroko rozumianych działań integracyjnych, budowania relacji między mieszkańcami, spędzania czasu wolnego.

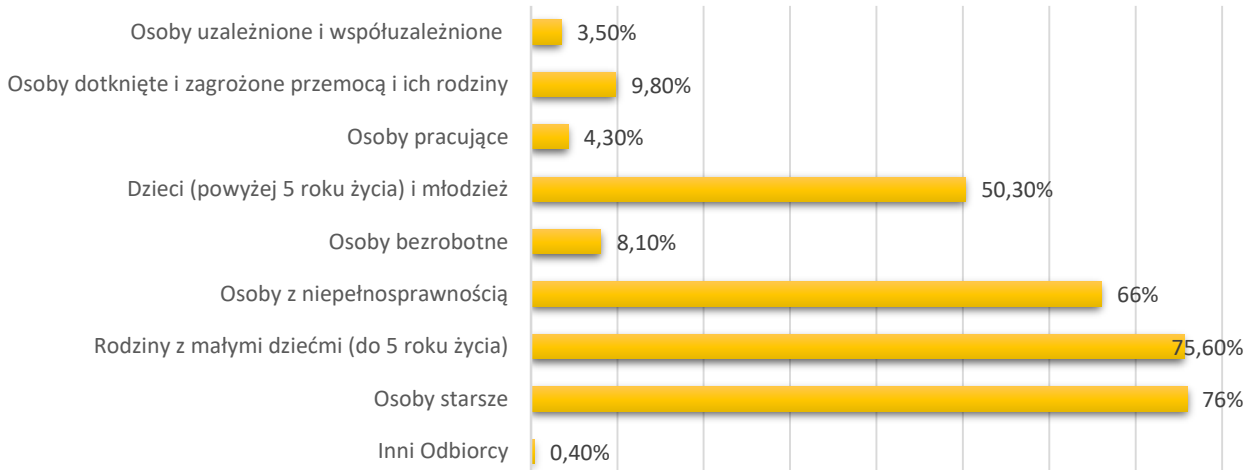

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej. N=509. Odpowiedzi wielokrotne.

Ankietowani zwrócili uwagę na potrzebę organizacji spotkań międzypokoleniowych dla mieszkańców, np. osób starszych z dziećmi i młodzieżą – 75,4% wskazań oraz na potrzebę zapewnienia organizacji czasu wolnego dla rodzin z dziećmi do lat 5 – 54,5% oraz dla dzieci i młodzieży – 51,3% odpowiedzi. W dalszej kolejności, zdaniem badanych, powinny być realizowane działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami – 48,1% oraz spotkania dla mieszkańców terenów wiejskich – 41,8%. Pozostałe odpowiedzi odnosiły się do zapewnienia profesjonalnego wsparcia rodzinom z dziećmi do lat 5 – 21,4%, spotkań wewnątrzpokoleniowych (np. osób starszych) – 19,4%, zajęć w tzw. Klubach zainteresowań - 18,1% oraz włączania się w aktywność społeczną – 13% i grup samopomocowych i wsparcia dla grup uzależnionych i współuzależnionych – 4,3%.

Diagnoza wskazała na grupy społeczne, które zdaniem badanych, powinny zostać objęte wsparciem w największym stopniu. Poniżej, w formie wykresów, przedstawiono wyniki badania ankietowego.

Priorytetowi odbiorcy usług społecznych w Gminie Rawicz - opinie mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej. N=509. Odpowiedzi wielokrotne

Grupą społeczną z terenu Gminy Rawicz, do której w pierwszej kolejności powinny być skierowane usługi społeczne, są wg badanych osoby starsze - 76% oraz rodziny z dziećmi do 5 roku życia – 75,6% ogólnej liczby wskazań w ankiecie. 66% wskazań odnosiło się do osób z niepełnosprawnościami oraz młodzieży i dzieci powyżej 5 roku życia – 50,3%. Pozostałymi odbiorcami usług społecznych powinny być także: osoby dotknięte i zagrożone przemocą i ich rodziny – 9,8%; osoby bezrobotne – 8,10%; osoby pracujące – 4,3%, osoby uzależnione i współuzależnione – 3,5% odpowiedzi. w kategorii "inne" wskazano na osoby bezrobotne i ubogie.

Powyższe wyniki znalazły swoje odzwierciedlenie w badaniach fokusowych. Grupy społeczne, które w największym stopniu powinny zostać objęte wsparciem w ramach usług społecznych na terenie Gminy Rawicz w najbliższych latach, to zdaniem przedstawicieli kluczowych podmiotów: osoby starsze, rodziny z małymi dziećmi, dzieci powyżej 5 roku życia i młodzież, osoby z niepełnosprawnością, opiekunowie osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby z uzależnieniami, a także wszyscy mieszkańcy gminy jako społeczność.

Potrzeby i oczekiwania mieszkańców w opinii badanych

Poniżej zaprezentowano zbiór potrzeb i oczekiwań w odniesieniu na grup mieszkańców, najczęściej wskazanych w badaniu. Celem pokazania udziału badanych w definiowaniu trudności, na jakie napotykają, ale także określaniu propozycji na to, jak wspierać poszczególne grupy społeczne, posłużono się pierwotnymi sformułowaniami respondentów oraz przytoczono przykładowe ich wypowiedzi.

- **Osoby starsze**

Najczęściej wskazywaną grupą odbiorców usług społecznych były osoby powyżej 60 roku życia. W opinii badanych osoby starsze stanowią jedną z najliczniejszych grup społecznych na terenie gminy, którą z jednej strony charakteryzują określone potrzeby z drugiej zaś ogromny potencjał.

Szereg rozmów i wypowiedzi badanych pozwoliły na pogrupowanie potrzeb w zakresie usług społecznych dla tej grupy w obszary, które z kolei poparte zostały przykładowymi wypowiedziami. Jedna z nich obrazuje ogólny kierunek, jaki powinno się obrać w stosunku do tej grupy.

„Mówić, jakie są cele polityki społecznej, w odniesieniu do seniorów, to przede wszystkim: samodzielność i autonomia, integracja ze społeczeństwem, opieka na rzecz osób starszych (...) Biorąc pod uwagę działalność MGOPS – zorganizowanie i kompetencje przełożonej, wiele z tych działań jest już realizowanych”.

Potrzeby:

- ✓ **„Miejsce spotkań”**

Potrzeba ta odnosi się do utworzenia lub zapewnienia osobom starszym stosunkowo dużej, wygodnej przestrzeni – fizycznego miejsca, które mogliby mieć na wyłączność – miejsca, które pełniłoby funkcję edukacyjną, integracyjną oraz mobilizującą do aktywności.

„Pierwsza prośba, to możliwość utworzenia sali na spotkania, tylko dla nas: z dietetykami, z młodzieżą, która nauczy nas na komputerach, ale też my moglibyśmy robić tam zajęcia dla dzieci

---

z niepełnosprawnościami, bo teraz nie ma gdzie (np. nauczyć ich smarowania chleba). Jakieś spotkania z aktorem z teatru, który nam coś przeczyta. Spotkania z filmem i dyskusje nad filmem, śpiewanie starych piosenek. Spotkania międzypokoleniowe - takie spotkania z dziećmi, czy dla nas samych”.

✓ **Informowanie o usługach**

Potrzeba to dotyczy większego dostępu do informacji nt. usług społecznych dla osób starszych zamieszkujących głównie tereny wiejskie. W opinii badanych nie wszyscy mają dostęp do Facebooka, informacje w gazetach są pomijane. O ile aktywne osoby starsze, osoby udzielające się np. w Klubach seniora, czy korzystające z pomocy Punktu Wsparcia Seniora takie informacje posiadają, to mieszkańcy niektórych wsi, w których nie ma sklepów z aktualną prasą czy działaczy lokalnych, już niekoniecznie. Konsekwencją tego jest niewiedza lub niewystarczający dostęp do oferty.

✓ **Edukacja w formie spotkań/zajęć tematycznych**

Badanie wskazało na zapotrzebowanie na świadczenie dotychczasowych usług, takich jak np. zajęcia dla osób starszych (językowe, medialne, wykłady) i na wciąż aktualne potrzeby edukacyjne, np. z zakresu podstaw w pracy z komputerem, telefonem komórkowym – co zaobserwowane zostało np. wśród Studentów Rawickiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku, a co znacznie zostało ograniczone w związku z pandemią. Zdaniem badanych dobrze sprawdziłby się język angielski dla osób starszych. Jako przykład zajęć tematycznych wskazano też potrzebę spotkań związanych np. ze sztuką.

„Ja sama poprzez to, że uczestniczę w lekcjach, sama siebie dowartościowuję”.

„Seniorzy, którzy złapali bakcyła spotkań, chcą aby było jeszcze tego więcej. Kiedy nic się nie działo, no to się nie działo. Ale jak posmakowałyśmy różnych działań, to chcemy ich coraz więcej”.

„Seniorzy, w związku z pandemią odczuwają brak ruchu, spotkań, zajęć dla nich organizowanych. Oczekują powrotu do tego, co było przed czasem pandemii, ale też rozszerzenia zajęć, spotkań”.

„Po organizacji spotkań na Zawadach, czy w Słupi Kapitulnej widać, że jest to potrzebne,

---

szczególnie Panie chcą się spotykać. Zarówno zajęcia rękodzielnicze, komputerowe jak i treningi pamięci. Zajęcia integracyjno-zabawowe, artystyczne, teatralne, wycieczki i wyjazdy jednodniowe”.

✓ **Integracja wewnątrz i międzypokoleniowa**

Zdaniem badanych osoby starsze czekają na bliskość, kontakt z innymi osobami, brak których w znaczący sposób spotęgowała pandemia. Seniorzy, np. działające w Kołach Gospodyń Wiejskich, w opinii badanych „kochają ruch, gimnastykę, rękodzieło, zajęcia kulinarne”, które mogły dzielić wspólnie z innymi osobami.

Kilkakrotnie wskazano też na potrzebę spotkań nieformalnych, które stanowiłyby alternatywę do zajęć edukacyjnych, a podczas których osoby starsze mogłyby w większym gronie miło spędzić czas. Poniżej przedstawiono wypowiedzi samych zainteresowanych.

„Dobrze, gdyby było coś dla rozweselenia seniorów. Jakies wieczorki taneczne, spotkania jak kiedyś w Punkcie Wsparcia Seniora. Mieliśmy tam różne gry, np. w karty”.

„Chciałabym, aby na terenie Gminy Rawicz były organizowane dla seniorów jakieś wieczorki taneczne, kursy tańca dla seniorów, spotkania w kawiarni przy kawce. Mogłyby się w to włączyć różne komitety osiedlowe – wtedy można by to było robić wspólnie (...) brakuje nam fitness, tańca, spotkań, rozmów, rozmów przede wszystkim”.

„Tu jest pole do popisu dla seniorów. Mogłybyśmy robić wspólne imprezy, gdzie byśmy plotkowały o naszych doświadczeniach, wymieniały się przepisami”.

„Ciekawe też są spotkania integracyjne (wewnątrzpokoleniowe i międzypokoleniowe). Wynika z nich wiele fajnych efektów, wniosków, które można wykorzystać w różnych programach. Są wskazane dla seniorów”.

✓ **Dbłość o zdrowie i sprawność fizyczną**

Uczestnicy wywiadów fokusowych podkreślali, że osoby starsze chętnie korzystają z aktywności fizycznej. Sami osoby starsze zaś chcą wrócić do zajęć rehabilitacyjnych, rekreacyjnych, ćwiczeń fizycznych, które z powodu pandemii są ograniczone, a które przekładają się na poprawę ich kondycji i zdrowia.

„Brakuje nam ruchu. Chodzenia z kijami po lesie. Mieliśmy fajne spotkania w plenerze”.

Na pytanie o ewentualne potrzeby zdrowotne osoby starsze odpowiadali, że ta kwestia jest również bardzo istotna. Najbardziej, w oczach badanych, przydałyby się porady zdrowotne, możliwość konsultacji i spotkań z psychologiem, w szczególności dla tych, którzy nie chcą wychodzić z domu, ale też zorganizowanie gimnastyki.

„My z koleżankami np. chodzimy na taką gimnastykę, chińskie ćwiczenia oddechowe. Bardzo fajne, mieliśmy liczną grupę, odbywało się to na świeżym powietrzu, przy muzyce oczywiście – przez pandemię jest to zabronione”.

Zdaniem uczestniczek wywiadu warto byłoby poszerzyć zajęcia rehabilitacyjne dla osób starszych, w tym o rehabilitację tańcem, gimnastykę, spacerzy mające jednocześnie formę integracji.

Ciekawym pomysłem na zajęcia dla osób starszych byłyby również treningi pamięci w różnej formie (np. terapie biofeedback, snoezelen), częściowo dostępne np. w Dziennym Domu Pomocy Społecznej. Część osób starszych w gminie miała już z tym styczność i spotkało się to dużym zainteresowaniem. Badani uznali, że takie działania mogłyby zostać poszerzone. Podobnie jak spotkanie informacyjne nt. zdrowego stylu życia, co jeść, jak ćwiczyć, jak wykorzystywać muzykę, żeby wspierać funkcję pamięci, umysł. Ćwiczenia takie mogłyby się odbywać nawet w formie zdalnej.

„Ważne jest wsparcie seniorów w szczególności w zakresie specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych głównie przez pielęgniarki, oczywiście też kwestie związane z usługami opiekuńczymi”.

✓ Aktywizacja osób starszych

Badanie, w szczególności organizacji pozarządowych i osób starszych pokazało, że potrzebne jest wsparcie/aktywizacja osób starszych zamieszkujących głównie tereny wiejskie. O ile aktywizacja na terenach miejskich jest spora, to na terenach wiejskich, nie wszędzie. Są miejsca w których osoby starsze mogą czuć się zaopiekowani, nie dotyczy to jednak wszystkich wsi. Jest zdaniem badanych

---

liczna grupa osób, które są „zamknięte w domach”. Tymczasem różne zajęcia, spotkania cieszą się dużym zainteresowaniem i można by te działania poszerzyć, powielić w innych miejscach, włączając jednocześnie w to aktywne osoby starsze.

„Ja chciałam wyjść na wieś, bo rzeczywiście, seniorzy w Rawiczu mają i Dom Kultury, RUTW, mają parki, mogą iść na zajęcia, jest DDPS – seniorzy mają miejsca, gdzie mogą się udać w niektórych wsiach. Możemy przyjmować seniorów z innych miejscowości, możemy przygotować poczęstunek, nawet zajęcia taneczne/rehabilitacyjne – w kontekście propagowania dla innych zdrowego stylu życia dla seniorów (...) Ja bardzo chętnie mogłabym zaoferować swój czas, jeździć po wsiach, nie prowadząc żadnych warsztatów, tylko sobie porozmawiać”.

„Szczególne wyzwanie w kontekście potrzeb seniorów i ich wspierania stanowi dotarcie do osób starszych pozostających w domach, osób, które zajmując się wspieraniem swoich rodzin (domami, opieką nad wnukami itp.), nie mają czasu dla siebie”.

„Fajnie, gdyby były takie spacerzy z kijkami, ale na wyznaczonych trasach. Seniorzy szliby wówczas z Rawicza przez Żyllice, my byśmy dołączali do nich i opowiadalibyśmy o różnych działaniach, o historii itd., byłoby wspólne poznawanie naszej gminy”.

✓ **Aktywność społeczna**

Tak jak wspomniano wcześniej, zauważalna jest chęć włączania się osób starszych w różne aktywności społeczne, np. ramach wolontariatu senioralnego. Tu potrzebą jest znalezienie na to przestrzeni, jak choćby odpowiednich pomieszczeń/lokali, nawiązanie współpracy z innymi organizacjami i instytucjami. Jednym z przykładów jest chęć prowadzenia przez osoby starsze punktu wymiany rzeczy używanych czy zwiększania działań na rzecz dzieci z niepełnosprawnościami uczęszczającymi do Zespołu Szkół im. Jana Pawła II.

„Mi na myśl przychodzi taki punkt wymiany rzeczy używanych. Naprzeciwko MGOPS było kiedyś takie miejsce, gdzie się spotykaliśmy. Tam były też takie panie, które rozdawały np. czyste ubrania. Tylko taki punkt widziałabym w centrum miasta, na zasadzie dwa razy w tygodniu przyjmujemy ubrania, dwa razy w tygodniu wydajemy osobom potrzebującym. Podejrzewam, że to seniorki też by mogły robić w ramach wolontariatu”.

Przewodnicząca Gminnej Rady Seniorów odniosła się też do pomysłu utworzenia miejsca zbierania i wydawania odzieży używanej, przychylając się do tej inicjatywy oraz uzupełniając ją. Oprócz używanej odzieży, zauważyła możliwość wydawania/odsprzedawania tam również towarów spożywczych np. takich którym się kończy data ważności, których sklepy, od przyszłego roku nie będą mogły wyrzucać, pod rygorem kary. Wiązałoby to się z wejściem w porozumienie ze sklepami, kupowaniem np. tanio produktów i odsprzedawaniem. Jest to w opinii badanych temat konieczny do zweryfikowania, jak choćby w kontekście możliwości prawnych itp., ale daje doskonałe pole do działania dla osób starszych, jednocześnie tego co osoby starsze mogą w ramach wolontariatu dać od siebie.

W opinii osób starszych, w szczególności skupionych wokół klubu, koniecznym byłoby wsparcie przez nich dzieci z niepełnosprawnościami. Oni sami deklarują chęć uczęszczania do szkoły, ale warunki tam panujące nie pozwalają na odpowiednie spędzanie czasu, zapewnienie miejsca do realizacji zajęć np. rękodzieła. Możliwość spotkań uzależniona jest również od wykształcenia/kwalifikacji osób starszych, np. pedagogicznego (tu pojawiła się propozycja zaangażowania nauczycielek z RUTW), ale wyraźnie deklarują chęć np. dalszej pomocy przy odrabianiu lekcji z dziećmi szkół podstawowych.

„Ten nasz wolontariat senioralny dosyć jest rozbudowany – my chętnie spędzilibyśmy czas z tymi niepełnosprawnymi dziećmi, one są zamknięte na cztery spusty. Moglibyśmy się nimi zajmować w parku, który jest niedaleko. Troje seniorów, pięcioro dzieci każdego dnia i te dzieci by coś miały, nie tylko wyjście na podwórko”.

„Nic nie stoi na przeszkodzie, żebyśmy chodzili do dzieci na świetlicę pomagać. Myślę, że byłoby zainteresowanie wśród seniorów, bo kiedy widzieliśmy na pierwszym spotkaniu, które Pani Kinga zorganizowała, takie maluszki raczkujące, to nam się przypomniały nasze wnuki, które żeśmy wychowywali”.

✓ **Inne**

Rozmowy z przedstawicielami organizacji i instytucji, które na co dzień świadczą swoje usługi m.in. dla osób starszych, posiadają doświadczenie we współpracy z osobami starszymi, zwróciły uwagę

---

na fakt, jak ważne jest ogólne wsparcie tej grupy społecznej na różnych płaszczyznach, chociażby w kwestii psychologicznej, nakierowania na odpowiednie formy leczenia czy pielęgnacji, wyposażenia ich w narzędzia do działania.

„Są to osoby zaangażowane w wolontariacie i wiem, ile pracy naszej wymaga, ile pomocy to, aby seniorzy mogli być pomocni innym (np. brakuje im narzędzi, technik, sposobów komunikowania z chorymi dziećmi, z którymi się spotykają), w tym zakresie też widzimy taką konieczność”.

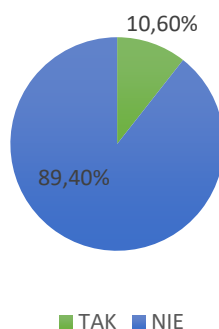
„Moje doświadczenie też pokazuje, że seniorzy udzielają się społecznie, ale mają też sporo swoich problemów prywatnych, w rodzinie, ze zdrowiem, także uważam, że ich wsparcie powinno być priorytetowe (spotkania z seniorami w zakresie pielęgnacji stóp, ukierunkowania np. do którego lekarza powinni pójść, ale najbardziej rozmowy między sobą i różnymi pokoleniami)”.

„Zaobserwowałam, że osoby starsze mają bardzo dużą potrzebą integracji, bycia ze sobą (w szczególności w czasie pandemii brakuje im kontaktu fizycznego porozmawiania, wypicia kawy w normalnych warunkach, przytulenia). Trzeba im pokazać, że ktoś o nich pamięta”.

- **Młodzież**

Według badań młodzież jest jedną z tych grup społecznych, które obecnie nie są wystarczająco „zagospodarowane” jeśli chodzi o świadczenie usług społecznych na terenie Gminy Rawicz. Ze względu na wcześniejsze obserwacje pracowników MGOPS w tym obszarze, już na etapie ankiety poproszono mieszkańców, aby wyrazili swoją opinię na temat tego, czy gmina oferuje odpowiednią liczbę miejsc, zajęć – form spędzania czasu dla dzieci powyżej 5 roku życia i młodzieży.

Odpowiednia liczba miejsc spotkań i zajęć dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym? - opinie mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej. N=509

Zdaniem 10,6% respondentów są one na zadowalającym poziomie, natomiast zdecydowana większość 89,4% ankietowanych uważa, że obecna oferta skierowana dla tej grupy społecznej jest w Gminie Rawicz niewystarczająca. Potwierdziły to także przeprowadzone wywiady, w tym także wśród przedstawicieli dzieci i młodzieży.

Potrzeby:

✓ **„Miejsca spotkań i rozrywki”**

Kluczową potrzebą jest zdaniem badanych stworzenie lub zapewnienie miejsca – przestrzeni do spędzania wolnego czasu po szkole, rozwoju zainteresowań, integracji z rówieśnikami, ale też środowiskiem lokalnym. W szczególności podkreślano brak miejsc typu kluby, kluby młodzieżowe, modelarskie, świetlice, kawiarnie, w których młodzież mogłaby bezpiecznie, aktywnie spędzać czas wolny, rozwijać siebie i swoje zainteresowania. Obecnie bowiem brakuje ciekawej oferty zajęć dodatkowych, miejsc do wypoczynku, ale też „rozładowania energii”. Obecne formy spędzania wolnego czasu, tj. zajęcia sportowe (w klubach czy na orlikach), wizyty w mini galerii, spotkania z rówieśnikami na Plantach czy poligonie, zajęcia organizowane np. w Domu Kultury (w mniejszym stopniu) – są niewystarczające w stosunku do potrzeb młodzieży, obserwującej możliwości spędzania wolnego czasu w większych miastach. Dla dzieci znaczenie ma możliwość spędzania czasu niekoniecznie zawsze w sposób zorganizowany, tak jak doświadczają tego w szkole.

„Duża praca przed Miastem/instytucjami jest dla ludzi młodych (...) Młodzi ludzie są

---

zawiedzeni tym, że najwyraźniej w świecie nie mają się gdzie pobawić, dokąd wyjść. Trzeba to im dostarczyć i zaproponować podprogowo przy zabawie edukację. Rozwój duchowo-artystyczny”.

„Brakuje atrakcyjnych miejsc dla młodzieży, gdzie fajnie można spędzić czas po lekcjach, w tym również dla młodzieży niepełnosprawnej, miejsc integracji, rozwoju zainteresowań”.

„Nie ma nic, co mogłoby zainteresować dzieci i młodzież żeby nie palili, chuliganili i nie niszczyli naszych Plant”.

„Brakuje zajęć twórczych dla młodzieży, miejsca gdzie mogą się spotkać, porozmawiać, obejrzeć wspólnie jakiś film, zintegrować z osobami z niepełnosprawnościami”.

„Brakuje nam takiego miejsca, jak np. kawiarnia, bo można by tam usiąść, wypić herbatę ciepłą (...), popracować na komputerze (...) w kawiarni jest taka fajna cisza, fajnie, jakby była (...). Kiedyś w Rawiczu była Pastelowa, to było świetne miejsce - kolorowo, pyszne jedzenie, pyszne słodczyce, taki fajny spokój tam był, tak, żeby nawet czasem rodzinnie móc sobie wyjść. Bardzo fajna opcja. Szkoda, że tego już nie ma”.

„Jakby był taki Klub, albo kawiarnia, to byłoby fajnie, tak ciepło, mogłabym tam rysować. „Jest „Lodówka” – mają tam pyszne lody i desery, ale dobrze, gdyby takich miejsc było po prostu więcej”.

„W obecnym czasie ważnym elementem działalności powinny być świetlice dla dzieci, gdzie będą one mogły przyjść spędzić wspólnie czas”.

„Nie mam miejsc do spędzania czasu dla młodzieży. To jest też specyficzny czas, gdzie oni szukają swojego świata. Niekoniecznie chcą robić coś, co byśmy im zaproponowali”.

W innych przypadkach odniesiono się do miejsc już istniejących, ale w niewystarczający sposób zagospodarowanych czy dostępnych; tu przykładem są baseny, czy poligon. Wskazano też na nowe potencjalne miejsca spędzania wolnego czasu, takie jak np. kręgielnia.

„Mamy baseny, ale one przeważnie są zajęte. Brakuje basenu odkrytego – jako takiego miejsca spotkań, albo kręgielni, w której można by spędzać czas, miejsca do jeżdżenia na wrotkach

---

czy coś podobnego. Przy jednoczesnym dbaniu o aktywność sportową”.

„Przydałoby się miejsce do zrobienia ogniska, np. na poligonie. Dużo ludzi tam chodzi i się spotyka i faktycznie robią te ogniska, ale nie ma wyznaczonego miejsca, gdzie można by to robić, każdy sobie buduje po prostu – i ognisko i ogrodzenie, ale nie jest zbyt bezpiecznie może”.

✓ **Rozwój zainteresowań**

To czego brakuje młodzieży, w opinii ich samych, ale nie tylko, to możliwość rozwoju swoich zainteresowań (np. w obszarze fotografii, rysunku, tańca), które oferowałyby szkoły lub inne instytucje/organizacje np. w formie dodatkowych zajęć czy warsztatów, rozwijających ich pasję.

„My mamy kierunki w szkole bardzo podstawowe. W innych miejscach jest np. fotografia, takie różne kierunki są. Wydaje mi się, że na to byłoby dużo chętnych, a tego po prostu nie ma. Może takie zajęcia taneczne dla osób, które lubią tańczyć. Nie ma czegoś takiego, np. jak zomba, czy inne style tańca. Myślę, że inni też byliby zainteresowani. Sama bym na coś takiego uczęszczała (...). Myślę, że nawet jakieś zajęcia, czy warsztaty byłyby ok, byle by coś było”.

Wśród przykładowych tematów, w których młodzież i dzieci po 5 roku życia chciałyby się rozwijać, to m.in. kulinaria, obsługa nowych programów graficznych, fotografia, gry planszowe, teatr, gry komputerowe, tworzenie produktów w formacie 3D i inne zajęcia rozwijające hobby.

„Uważam, że w gminie brakuje zajęć dla dzieci, ale dla dzieci bardzo zdolnych w zakresie rozwijania ich pasji”.

„Prowadząc sesję fotograficzną w nowym gimnazjum, zauważyłam taki problem, że dzieci bardzo chętnie przychodziły na zajęcia, ale nie miały sprzętu. Moim zdaniem stworzenie czegoś takiego jak warsztaty plenerowe, fotograficzne, których nie ma w okolicy, cieszyłyby się dużym zainteresowaniem osób młodych. Młodzież sama mi mówiła (ostatnie klasy gimnazjum), że chcieliby w tym kierunku rozwijać, kształcić”.

✓ **Integracja**

Ta potrzeba dotyczy spotkań z rówieśnikami w celach integracyjnych, ale również edukacyjnych i co ciekawe, spotkań międzypokoleniowych. Ciekawym przykładem jest wypowiedź jednej

---

z uczestniczek, nawiązującej do specyficznej gwary mieszkańców Rawicza.

„Przydałoby się zrobić spotkania nawiązujące relacje z osobami spoza powiatu rawickiego. Tu obowiązuje pewna gwara. Ja z początku nie rozumiałam takich słów jak bryczka, albo inne takie. Takie spotkanie integracyjne, żeby nie było takich różnic”.

„Spotkania integracyjne nawet w klasach, to jest bardzo ważna rzecz. A ja jestem w klasie, w której przez bite 4 lata nie mamy żadnych wyjazdów (...) szkoda, że czegoś takiego nie ma”.

Wśród omawianych sposobów spędzania czasu wolnego, który preferowałyby młodzież i dzieci pojawiły się pojedyncze odpowiedzi takie jak spotkania z osobami starszymi – np. w formie „warsztatów ze starszymi osobami, aby uczyły ich np. gotowania”.

Jednym z elementów wsparcia dzieci szczególnie tych z klas 1-3 jest funkcjonowanie świetlic socjoterapeutycznych, by dzieci mogły ze sobą spędzać czas.

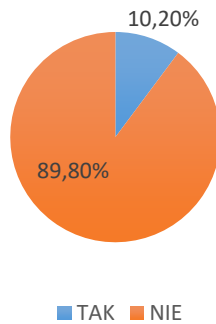
„W obecnym czasie ważnym elementem działalności powinny być świetlice dla dzieci, gdzie będą one mogły przyjść spędzić wspólnie czas”.

„Mamy świetlice socjoterapeutyczną, która jest niezbędna, by działała i była otwarta dla dzieci zwłaszcza w okresie pandemii”.

- **Rodziny z dziećmi do lat 5**

Działania skierowane dla rodzin z małymi dziećmi, które do tej pory częściowo inicjowało lokalnie Stowarzyszenie Rawicz Aktywności Pozytywnej, czy realizowali je przy pomocy własnych zasobów sami mieszkańcy terenów wiejskich, cieszyły się dużym zainteresowaniem. Wstępne rozpoznanie potrzeb środowiska lokalnego w zakresie realizacji podobnych działań, ale w sposób systematyczny, na większą skalę, na prośbę MGOPS, zostało poddane opinii ankietowanych mieszkańców.

Dostateczna liczba miejsc wspierających rodziny z dziećmi - opinie mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej. N=509

Zdaniem blisko 90% respondentów na terenie Gminy Rawicz funkcjonuje niedostateczna liczba miejsc wspierających rodziny z małymi dziećmi (do 5 roku życia), w tym zapewniających atrakcyjne formy spędzania czasu wolnego. 10,2% badanych było zdania, że jest ona odpowiednia.

Potrzeby:

✓ **Żłobki, przedszkola**

W zdecydowanej większości respondenci badania ankietowego wskazali na niewystarczającą, w stosunku do potrzeb mieszkańców Gminy Rawicz, liczbę miejsc w żłobkach i przedszkolach; miejscach zapewniających tymczasową opiekę nad małym dzieckiem.

✓ **Miejsca spotkań dla rodzin z małymi dziećmi**

Potrzeba ta dotyczy stworzenia przestrzeni do rozwoju kompetencji rodzicielskich, rozwoju i edukacji małych dzieci oraz zapewnienia miejsca do spędzania wolnego czasu w sposób kreatywny. Zdaniem badanych brakuje miejsc typu kluby, świetlice, kawiarnie – zapewniające możliwość spędzania czasu wolnego dla rodziców z dziećmi (w tym z niepełnosprawnością) w atrakcyjnych formach, rozwoju najmłodszych, edukowania opiekunów w temacie rodzicielstwa oraz integracji środowiska (dotyczy to zarówno mieszkańców wsi jak i miasta), które będą realizowane w sposób bezpieczny, w przyjaznej atmosferze, z uwzględnieniem potrzeb małych dzieci i ich opiekunów.

„Póki co jest to nisza, ale widzimy bardzo duże zainteresowanie działaniami dla rodzin z małymi dziećmi. Na to jest zapotrzebowanie”.

„Brak miejsc spędzania czasu wolnego dla dzieci, np. klubików, do rozwijania hobby, łączących edukację i zabawę, opieki, w których byłby animator, zorganizowana forma spędzania wolnego czasu, coś na kształt zamkniętego placu zabaw, gry zabawowe/edukacyjna, zabaw sensorycznych, stymulacja rozwoju dzieci, również na wsiach”.

„Brak miejsc dla dzieci i rodziców, np. kawiarnie, zapewnienie integracji, klubu dla młodych mam, dla całych rodzin, spędzanie wolnego czasu, integracja”.

„Rodziny z małymi dziećmi, od urodzenia do 5 roku życia – chodzi nie tylko o same dzieci, taką socjalizację, integrację z rówieśnikami, ale też o rodziców – jako możliwość spotkania, wypicia kawy, porozmawiania o trudnościach, sukcesach, o przeżywaniu opieki nad dziećmi, rozszerzenia karmienia. Rodzice i dzieci są razem – o to chodzi”.

„Przydałyby się miejsca spotkań i porad dla rodziców (ze szczególnym uwzględnieniem młodych mam), miejsce integracji rodzin z małymi dziećmi, kreatywne spędzanie czasu wolnego wspierające rozwój dziecka”.

„Brakuje miejsc rozwijających kompetencje rodzicielskie i zainteresowania dzieci, np. zajęć językowych”.

Badani dostrzegli potrzebę pewnej systematyczności w tego typu wsparciu, działania systemowego pozwalającego na dotarcie do poszczególnych wsi, osób z niepełnosprawnościami, zapewnienia np. animatorów do prowadzenia zajęć w interesujący i zachęcający sposób.

„Jak jest hasło : „młodzież dzieciaki – to też jest duża grupa osób, z którymi warto pracować, którzy chcieliby coś robić. Jest zainteresowanie kulinarnymi warsztatami wśród dzieci – takie rzeczy się sprawdzają, ale nie mamy do tego ludzi, którzy podeszliby do tego profesjonalnie i to zrobili”.

„Oprócz śpiewania dzieciaki bardzo chętnie przychodzą, pytają, kiedy będą następne zajęcia. Chciałyby kogoś z zewnątrz, ponieważ taka osoba przyciąga. To jest świeża osoba, przed którą mogą cokolwiek powiedzieć, wygadać się. Przed znajomymi osobami, mieszkańcami nie bardzo chcą gadać”.

„Byłaby potrzeba realizacji działań dla dzieciaków, bo chętnie uczestniczą w spotkaniach, nawet kiedy w obecnych czasach rodzice organizują im spotkania. Gdy coś się dzieje na świetlicy, przychodzą z mamą, babcią, dziadkami, grupkami koleżeńskimi i mają taką potrzebę uczestniczenia w fajnych działaniach”.

- **Osoby z niepełnosprawnościami**

Obecnie w Gminie Rawicz, wsparciem ze strony MGOPS objętych jest 265 osób z niepełnosprawnościami. 87 osób z niepełnosprawnościami zarejestrowanych jest w Powiatowym Urzędzie Pracy (obszar powiatu). Niejako oczywiste jest, że grupa ta (obejmująca osoby dorosłe i dzieci) powinna, zdaniem badanych, zostać objęta wsparciem w ramach usług społecznych, co potwierdziło badanie ankietowe (66% wskazań).

Potrzeby:

- ✓ **Świadczenie usług społecznych w środowisku lokalnym, zgodnie z zasadą deinstytucjonalizacji**

Uczestnicy wywiadów wskazali na konieczność wsparcia w ramach usług społecznych osób z niepełnosprawnościami w kwestii integracji ze środowiskiem lokalnym. Zwrócono jednocześnie uwagę na konieczność podjęcia działań zgodnie z zasadą deinstytucjonalizacji; tj. odejście od opieki w dużych instytucjach na rzecz zapewnienia wsparcia osobom z niepełnosprawnościami, przy wykorzystaniu zasobów środowiska lokalnego.

- ✓ **Miejsce spotkań dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami**

Badani zwrócili uwagę, na konieczność zorganizowania miejsc, w których świadczone będą usługi społeczne mające na celu m.in. przygotowanie dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami do samodzielnego życia, integrację z mieszkańcami. W tym wypadku istotne wydaje się wykorzystanie potencjału seniorów wolontariuszy, którzy zadeklarowali w badaniach chęć

---

prowadzenia zajęć dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami.

✓ **Miejsce wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi**

Zdaniem badanych w gminie brakuje miejsca na kształt Centrum Zdrowia Psychicznego – gdzie kompleksowo - osoby z zaburzeniami psychicznymi, otrzymałyby informacje i wsparcie. Zauważalna jest również potrzeba mieszkań chronionych, które byłyby szansą na rozwój osób z niepełnosprawnościami, możliwość ich (choćby częściowego) usamodzielniania.

„Cześć osób z zaburzeniami psychicznymi nie ma dokąd się udać. Kończą szkołę specjalną, potem nie ma dla nich miejsca. Warsztaty Terapii Zajęciowej, Środowiskowy Dom Samopomocy objęte są limitami. Idealne byłoby stworzenie miejsca, gdzie mogliby się spotykać w ramach jakiegoś klubu, otrzymywaliby informacje, wsparcie terapeutów. Dobrze, gdyby to były jakieś cykliczne spotkania, żeby czuli się zaopiekowani, żeby czuli, że mają swoje miejsce, nie będąc/będąc uczestnikiem jakiegoś wsparcia”.

„Dużą szansę upatruję we wsparciu osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi, które nie korzystają ze wsparcia ośrodków wsparcia. Wiadomo, że to wsparcie jest ograniczone, że są limity miejsc. W Środowiskowym domu, jest bardzo długa lista oczekujących osób. Tutaj upatruję nadzieję, że będzie możliwość utworzenia takiego wsparcia w formie zajęć dla osób z zaburzeniami”.

„Jest sytuacja, kiedy osoba z niepełnosprawnością zamieszkuje sama, bądź w domu z rodziną, ale jest to już dalsze pokrewieństwo i tylko dzięki usługom społecznym, jest w stanie w miarę samodzielnie funkcjonować, ale wiadomo, że te godziny są ograniczone i też nie jest to takie, jak powinno być. Upatruję tutaj szansę w mieszkaniach chronionych, wspomaganych. Są osoby, które kwalifikowałyby się do domu pomocy społecznej. Myślę, że to jest ostateczność, bo są w miarę samodzielne, ale w mieszkaniu, przy wsparciu innej osoby, taka osoba mogłaby funkcjonować.”

✓ **Poprawa stanu zdrowia**

Wśród zidentyfikowanych potrzeb wskazano również usługi fizjoterapeutów i inne specjalistyczne usługi opiekuńcze mające na celu poprawę stanu zdrowia osób

---

z niepełnosprawnościami i osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

- **Osoby z uzależnieniami i doświadczające przemocy**

Z doświadczenia głównie pracowników MGOPS, w tym pracowników socjalnych wynika, że jest wiele osób (ich liczba wzrasta), które potrzebują pomocy w zakresie uzależnień lub w związku z tym, że doświadczają przemocy. Przykładowo w 2019 roku na terenie Gminy Rawicz założono 87 niebieskich kart w tym 64 karty dotyczyły przemocy ze względu na uzależnienie alkoholowe. Objęto wsparciem 76 rodzin doświadczających przemocy. Ponadto MGOPS w 2019 roku objął wsparciem 68 osób uzależnionych od alkoholu.

Potrzeby:

- ✓ **Dostęp do informacji**

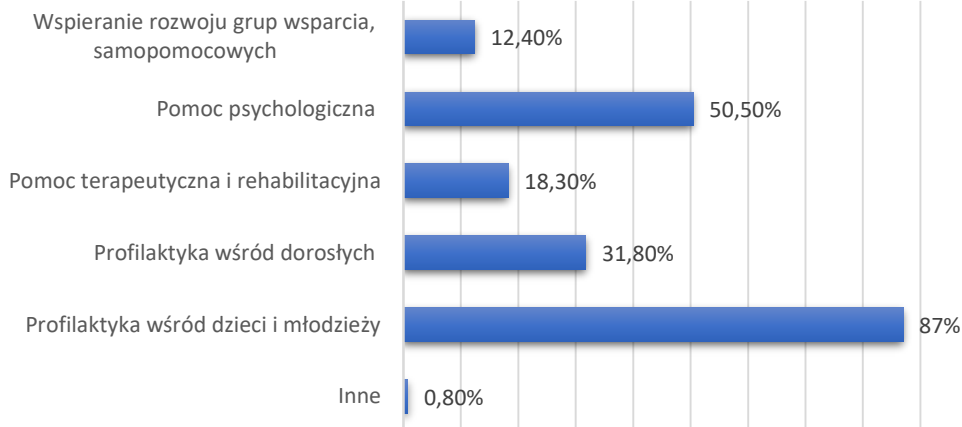
Zdaniem pracowników MGOPS, przedstawicieli lokalnych organizacji pozarządowych potrzeby tej grupy odnoszą się głównie do wiedzy, gdzie i w jakim zakresie można uzyskać pomoc i wsparcie.

„Działamy w obszarze uzależnień, przemocy – i w dalszym ciągu takie usługi, zdecydowanie powinny być traktowane jako priorytetowe. Jest potrzeba, problem istnieje, nie możemy tego zaniechać”.

- **Pomoc psychologiczna, terapeutyczna, profilaktyka**

Ponownie, na prośbę MGOPS, w celu uzyskania opinii mieszkańców, w ankiecie poproszono respondentów o odniesienie się do tych grup odbiorców i do szczegółowych form wsparcia, jakie w ich opinii, owe grupy powinny otrzymać.

Działania na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin - opinie mieszkańców

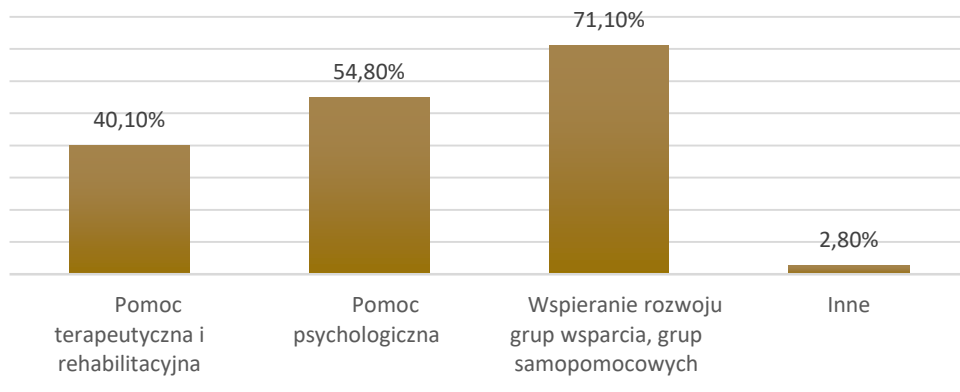

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej. N=509. Odpowiedzi wielokrotne.

Odnosząc się do podanych w ankiecie propozycji działań na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin, zdaniem badanych, najistotniejsze będą działania prowadzone w zakresie profilaktyki wśród dzieci i młodzieży – 87% wskazań oraz pomoc psychologiczna – 50,5%. 31,8% odpowiedzi dotyczyło profilaktyki wśród dorosłych, 18,3% pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej, 12,4% - wspierania rozwoju grup wsparcia i grup samopomocowych. Wśród dodatkowych odpowiedzi pojawiła się placówka wsparcia dziennego dla osób z uzależnieniami.

Działania na rzecz osób doświadczających przemocy i ich rodzin - opinie mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej. N=509. Odpowiedzi wielokrotne.

Na rzecz osób doświadczających przemocy natomiast, zdaniem ankietowanych, powinny być podjęte działania w zakresie wspierania rozwoju grup wsparcia i grup samopomocowych – ponad 71% ogólnej liczby wskazań. Powinna zostać również wdrożona pomoc psychologiczna – 54,8% oraz pomoc terapeutyczna – 40,1% wszystkich zaznaczonych odpowiedzi. Ankietowani zwrócili także uwagę na konieczność podjęcia działań zapewniających bezpieczeństwo, opiekę i ochronę przed sprawcą oraz wsparcie w odzyskaniu kontaktu z rodziną (kategoria inne).

- **Rodziny i opiekunowie osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i osób z niepełnosprawnościami**

Badania fokusowe pozwoliły zwrócić uwagę na potrzeby osób, które na co dzień zajmują się osobami z niepełnosprawnościami czy też innymi osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ale też rodziny osób zmagających się z uzależnieniami (w tym od alkoholu), osób doświadczających przemocy. W opinii ekspertów, działaczy społecznych czy przedstawicieli JST objęcie pomocą otoczenia, całych rodzin tych osób jest tak samo istotne i powinno zostać kontynuowane, a oferta dla nich poszerzona.

Potrzeby:

✓ **Zapewnienie odpoczynku, czasu wolnego**

Zdaniem badanych samo wsparcie kierowane do grupy beneficjentów z problemami uzależnień, czy z niepełnosprawnościami nie wystarczy, jeśli nie będzie objęte pomocą ich otoczenie. Wsparcie powinno obejmować szeroki zakres, ale najczęściej dotyczy to zapewnienia odpoczynku, możliwości zajęcia się osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu na czas wyjazdu czy pobytu w szpitalu.

„Opieka rozwijana, wytchnieniowa dla osób, które zajmują się osobami z niepełnosprawnościami, rodziny z małymi dziećmi, też należy zwrócić uwagę i poszerzyć ofertę.

„Myślę, że czasem byłby potrzebny oddech dla osób, które mają w rodzinie niepełnosprawnego członka. Takie wsparcie dla nich i możliwość skorzystania z wypoczynku, wyjazdu”.

„Z doświadczenia wieloletniej współpracy z dziećmi i rodzinami oraz biorąc pod uwagę to, czego ostatnio doświadczamy w kraju i na świecie, mogę powiedzieć jak ważny jest proces wspierania rodzin, także rodzin, które posiadają dzieci z niepełnosprawnościami różnego rodzaju, w tym dzieci z zaburzeniami psychicznymi. Są dzieci uzależnione od bardzo różnych środków i sposobów spędzania wolnego czasu. Te rodziny wymagają ogromnego wsparcia”.

„Dla mnie ważną, priorytetową grupą są osoby, które na różnym poziomie cierpią z powodu problemów alkoholowych bliskich (młodzieży, wczesnej dorosłości, tych, którzy doświadczają przemocy psychicznej i fizycznej)”.

„Z perspektywy psychologa, który pracuje z osobami uzależnionymi od alkoholu (...) jest gro sytuacji, w których bliscy osób, którzy nadużywają alkoholu, przeżywają określone trudności, np. są to konsekwencje zachowań przemocowych. Jest coraz większa grupa kobiet, która doświadcza takich sytuacji. Coraz bardziej są świadome, zaczynają współpracować w ramach grupy Al Anon, ale jest to jednak wciąż nieliczna grupa”.

✓ **Edukacja i profilaktyka**

Podczas badań fokusowych, zwrócono uwagę, na potrzebę działań w kierunku edukacji, profilaktyki, prewencji szeroko pojętej niepełnosprawności wśród mieszkańców, w szczególności

---

opiekunów osób z niepełnosprawnościami i osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Mowa np. o szkoleniach, które umożliwią im nabycie umiejętności opieki nad osobą niepełnosprawną, np. w zakresie udzielania pierwszej pomocy przy wypadkach, którym ulegają ich podopieczni.

„Ważne jest, żeby rodzina, opiekunowie faktyczni, fizyczni mieli umiejętności zaopiekowania się osobą, która uległa takiemu wypadkowi, np. złamanie kości udowej, bo nie zawsze uda się od razu rozpocząć opiekę długoterminową”.

„Szeroko pojęta edukacja, profilaktyka, prewencja szeroko pojętej niepełnosprawności – to dla mnie kierunki, które powinny być podjęte na terenie gminy”.

- **Osoby bezrobotne**

Obecnie poziom bezrobocia w powiecie rawickim wynosi 4,4% (stan październik 2020) i jest wyższy od średniej wojewódzkiej o 0,7%. Liczba zarejestrowanych w PUP Rawicz wynosi 1172 osób w tym długotrwale bezrobotnych jest 487 osób co stanowi 41,5% osób zarejestrowanych w listopadzie 2020⁶.

Potrzeby:

- ✓ **Reintegracja zawodowa**

Zdaniem kluczowych instytucji zajmujących się aktywizacją osób bezrobotnych na terenie Gminy Rawicz takie usługi społeczne, które prowadzą do aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, w tym również klientów pomocy społecznej, powinny być i będą realizowane w dalszym ciągu. Jest to problem powszechnie zauważany i dotyczy ludzi w całym przekroju wiekowym osób aktywnych zawodowo – 18-60/65 roku życia.

- ✓ **Reintegracja społeczna**

Wątek potrzeby dalszego wsparcia osób bezrobotnych (w szczególności długotrwale

⁶ Dane zebrane na podstawie <https://wuppozn.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy> oraz <https://rawicz.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy>

bezrobotnych), poruszany w wywiadach, odnosił się również do Klubu Integracji Społecznej. W opinii badanych, jeśli KIS zajmowałby się rozwiązaniem problemów, które są załącznikiem do niwelowania problemów na rynku pracy – to zdaniem przedstawiciela Powiatowego Urzędu Pracy, jak najbardziej zauważalna jest potrzeba ich przywrócenia. Potrzebę realizacji nowej usługi społecznej, z zakresu przeciwdziałania bezrobociu tj. utworzenie KIS zgłaszają również inne podmioty. Ponadto zaobserwowano, że osoby długotrwale bezrobotne wymagają wsparcia zarówno w sferze związanej z reintegracją zawodową jak i społeczną. Ważnym elementem, który mógłby realizować Klub Integracji Społecznej są warsztaty kompetencji miękkich, tj. komunikacja, samoocena, motywacja i inne, które zwiększyć mogą szansę na powrót osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na otwarty rynek pracy.

„Jako MGOPS faktycznie zauważamy, że Klub Integracji Społecznej przydałby się, ponieważ osób długotrwale bezrobotnych, spełniających przesłanki zagrożenia wykluczeniem społecznym jest naprawdę sporo i jest to połączenie tej pracy społecznej, ze sferą zawodową, także jeśli byłaby taka chęć, to my bardzo chętnie jesteśmy za utworzeniem takiego Klubu”.

„Ja mogłabym zaobserwować działalność Klubu i powiem, że efekty jego pracy były bardzo pozytywne. Te osoby, po rozwiązaniu, niestety zostały same sobie. Nie powinniśmy ich cały czas prowadzić za rączkę, ale niektóre z nich stanęły na nogi”, pracują – jest Bistro Smak – to jest spółdzielnia socjalna. Widzę, jak codziennie chodzą do pracy, punktualnie. Są osoby, które w tym czasie naprawdę stanęły na nogi, potem może te drogi znów się rozeszły, ale mimo wszystko uważam, że jest to super miejsce i bardzo potrzebne”.

„Ważnym elementem jest też objęcie wsparciem osób, które są zagrożone wykluczeniem społecznym np. w ramach działań jakie daje Klub Integracji Społecznej”. Inne grupy to osoby z niepełnosprawnością”.

Badani zwrócili również uwagę na wpływ sytuacji epidemiologicznej na potrzeby tej grupy, która powoduje, że osoby bezrobotne mają większe trudności ze znalezieniem zatrudnienia.

„Na rynku pracy będzie większa konkurencja, przez co osoby od lat zarejestrowane w PUP będą mieć jeszcze większe trudności ze znalezieniem stałej pracy”.

- **Mieszkańcy**

Diagnoza pokazała, że potrzebna jest również realizacja usług społecznych w odniesieniu nie tylko do poszczególnych grup odbiorców, ale także społeczności rawickiej jako ogółu mieszkańców. Potrzeby w tym zakresie odnoszą się m.in. do edukacji, zwiększania świadomości obywateli, integracji i miejsc do spędzania wolnego czasu.

- ✓ **Edukacja/zwiększenie świadomości**

Zauważalna jest duża zgodność przedstawicieli podmiotów biorących udział w wywiadach zogniskowanych jak i ankietowanych co do konieczności zwiększania wiedzy mieszkańców Rawicza nt. zdrowia, ochrony środowiska, działań obywatelskich, aktywności w środowisku lokalnym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej. N=509.

Zdecydowana większość respondentów badania ankietowego uznała, że Gmina Rawicz powinna podejmować działania edukacyjne w obszarach: ochrona zdrowia i zwiększenie aktywności w środowisku lokalnym – 95,5%. W dalszej kolejności, również z dużą przewagą procentową w stosunku do osób uznających, że takie działania nie są konieczne, zdaniem badanych powinno się edukować mieszkańców w kwestiach zdrowotnych – 94,7% oraz w zakresie działań obywatelskich – 93,9%”.

W nawiązaniu do ochrony środowiska, zdaniem jednej z przedstawicielek Rad Osiedla potrzebna

---

byłaby aktywizacja do działań na rzecz przyrody, polegająca np. na zaangażowaniu mieszkańców Miasta do pielęgnowania kwiatów balkonowych, skwerów w mieście, podjęcie działań na kształt projektu „Lawendowy Łaszczyn.

✓ **Dostęp do rehabilitacji**

Zdaniem ekspertów w dziedzinie rehabilitacji, na terenie Gminy Rawicz dostęp do tego typu usług jest bardzo ograniczony w stosunku do zapotrzebowania i znaczenia rehabilitacji w kontekście dbania o zdrowie. Obecnie zbyt mało podmiotów świadczy takie usługi, a czas oczekiwania jest bardzo długi.

„Długie kolejki oczekiwania. Praktycznie jeden ośrodek miał podpisaną umowę na fizjoterapię ambulatoryjną, jeden na oddział dzienny, dwa ośrodki na oddział dla terapii i dla dzieci, jeden ośrodek na fizjoterapię domową. To jest wszystko, te kontrakty są bardzo małe. Rok oczekiwania pacjenta na zabieg, to jest za późno, rehabilitacja powinna być realizowana od razu”.

✓ **„Miejsce spotkań”**

Zdaniem przedstawicieli Rad Osiedl, młodzieży, organizacji pozarządowych brakuje w mieście Klubu/stołówki, np. na Starym mieście, z którego mogłaby korzystać zarówno młodzież jak i osoby starsze, ale też w których mogliby się spotykać przedstawiciele organizacji pozarządowych. Takie miejsce odpowiadało by na potrzebę integracji, wymiany doświadczeń, rozwoju.

„Młodzież chodzi po ulicach, czasem z nudów niszczy, dewastuje coś, a gdyby było miejsce dla każdego – tego trudniejszego i tego, który ma jakiś talent, to mogli by się spotkać, pokazać innym (...) Nie tylko dla takiej młodzieży, która ma 16-18 lat. Dla tej starszej też”.

„Kiedyś dla nich było dobre to, że na Kopernika mogli zjeść obiady, porozmawiać, spotkać się, a w tej chwili nie ma czegoś takiego, może CUS mogłoby zorganizować taką stołówkę?”.

„Myślę, że będzie tu kilka grup. Na pewno będą to młodzież i dzieci i na równi z nimi osoby starsze. A poza tym dla całego społeczeństwa jest to niezwykle potrzebne. Brakuje (przede wszystkim dla młodzieży) miejsca wspólnych spotkań, kiedyś były harcówki, kluby osiedlowe, tego nie ma, umarło śmiercią naturalną. Powinno być kilka takich miejsc, może też być kawiarenka obywatelska (...) Mam też wizję łączenia młodych ludzi ze starszymi. Tematyka do poruszenia,

---

historyczna, rękodzieła”.

- **Potrzeby podmiotów, grup zaangażowanych w realizację usług społecznych: organizacje pozarządowe, Rady Osiedli**

Potrzeby:

✓ **Wznowienie działalności**

Obecnie zdefiniowane potrzeby przedstawicieli organizacji pozarządowych, jak pokazało badanie fokusowe, odnoszą się przede wszystkim do możliwości powrotu do działalności i aktywności sprzed czasów pandemii, tj. realizacji działań statutowych, projektów.

✓ **Wzmocnienie sektora pozarządowego**

Sami działacze zauważają również potrzebę wzajemnej sektorowej integracji, powiązanej z wymianą informacji o realizowanych działaniach, ofertach NGO, ale również wsparcia w poszukiwaniu osób do działalności, młodych następców dla liderów.

„Brakowało nam takiej wspólnotowości, integracji, informowania o wzajemnych działaniach fundacji i stowarzyszeń, ale tego to wciąż jednak brakuje. Miasto działa w tym zakresie, ale taka gala organizacji pozarządowych raz w roku, to jest za mało.

„Większość osób zaangażowanych w stowarzyszenie jest aktywnych zawodowo, z reguły nie ma na kogo liczyć.”

✓ **Wsparcie w działaniu**

Diagnoza ukazała również potrzeby Rad Osiedlowych, dotyczące wsparcia ich działalności w zakresie mobilizowania mieszkańców do działania oraz w kwestiach organizacyjnych – lokalowych.

„Aktywizacja mieszkańców i działania międzypokoleniowe, ale nie tylko na terenie wsi. Takiego wsparcia potrzebują też Rady Osiedlowe”.

„To, czego jako Rada Osiedla byśmy potrzebowali, to miejsce do przechowywania rzeczy pozostałych po Klubach Aktywności, jakieś pomieszczenie”.

- **Inne**

Podczas badań zwrócono uwagę na konieczność **podjęcia działań w zakresie kształcenia nowych kadr specjalizujących się w kierunkach medycznych**, opiekunów, którzy podjęliby pracę na terenie Gminy Rawicz.

„Coraz mniej jest osób, które chciałyby się kształcić w kierunkach medycznych, które mogłaby wykonywać ćwiczenia opiekuńcze na naszym terenie. Bez względu na pandemię ludzie ulegają urazom, które je unieruchamiają”.

„Edukacja opiekunów jest bardzo ważna oraz kształcenie nowych kadr, opiekunów na terenie Rawicza. Moim zdaniem trzeba się starać, by poszerzać te kadry”.

3.3 POTENCJAŁ PODMIOTÓW EKONOMII SPOŁECZNEJ I INNYCH PODMIOTÓW W ZAKRESIE ŚWIADCZENIA USŁUG SPOŁECZNYCH

Zdaniem większości badanych na terenie Gminy Rawicz istnieje duży potencjał do realizacji usług społecznych, a dotyczy to zarówno jednostek samorządu terytorialnego, organizacji społecznych jak i podmiotów prywatnych. Niekwestionowanym liderem jest Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, którego potencjał, zasięg działania dostrzegają przedstawiciele wszystkich badanych grup, ale również organizacji i instytucji.

Wykaz podmiotów świadczących usługi społeczne na terenie Gminy Rawicz – w kontekście współpracy przy realizacji CUS.

Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (wraz z Punktem Wsparcia Seniora, Dziennym Domem Pomocy Społecznej, Lokalnym Centrum Wolontariatu) - jest taką jednostką, która rozwiązuje problemy i trafia do każdej grupy społecznej; cechuje ją w opinii rozmówców wieloaspektowość i praca socjalna. Współpracuje z różnymi podmiotami, zespołami interdyscyplinarnymi, zapewniając wszystkim mieszkańcom szerokie zaplecze socjalne. Udziela

---

informacji, pomocy finansowej, świadczeń, dodatków mieszkaniowych, ale też wsparcia ogólnego, np. pracuje z wolontariuszami – osobami starszymi, z dziećmi w wieku szkolnym, osobami pracującymi.

„Jeśli pojawia się jakiś problem, niekoniecznie zawsze dotyczący pomocy społecznej, to i tak inne ośrodki, instytucje korzystają z naszej pomocy. W pomocy społecznej to się nazywa pracą socjalną. My pomagamy ten problem rozwiązywać. Współpraca ze szkołami, pedagogami. To także wieloaspektowe pomaganie rodzinom, ale nie tylko. Nasze działania wykraczają bardzo szeroko, chodzi mi tu o pracę socjalną”.

„Punkt konsultacyjny, w którym specjaliści udzielają porad, są to psycholog ds. uzależnień, skierowany dla rodzin oraz porady prawnika (z powodu pandemii). Jest duże zainteresowanie takimi konsultacjami”.

„Prowadziliśmy też świetlice socjoterapeutyczne, które na ten moment są wstrzymane. Od stycznia zakładamy otwarcie placówki wsparcia dziennego, która nie będzie już skierowana dla wąskiej grupy dzieci tylko, ale dla większej grupy „zwykłych” dzieci. Nadal będziemy prowadzić jedną świetlicę socjoterapeutyczną, współpracujemy z pedagogami szkolnymi, psychologami. Tam realizujemy programy profilaktyczne. Pedagodzy, za każdym razem, jak mają jakieś zapotrzebowanie, jakiś problem, dzwonią do nas, my dostosowujemy to do ich potrzeb”.

„Tak myślę, że jeszcze u nas dobrze działa Dzienny Dom Pomocy Społecznej (z różnorodnością świadczeń, które w nim są i niekonwencjonalnymi metodami pomagającymi osobom wymagającym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu wejść w środowisko, a ich opiekunom zapewnić odpoczynek fizyczny i emocjonalny), Miejsko Gminny Ośrodek Wsparcia (jako ochrona osób z niepełnosprawnościami, które może usamodzielniać, zaktywizować) – to są wręcz wiodące instytucje”.

„Punkt seniora działa na bazie tego, co dają seniorzy, np. rękodzieło, nawet prowadzenie grupy wsparcia w zastępstwie za opiekunkę przez jedną z senierek. Aktywne seniorki ciągną też innych”.

W badaniu zwrócono również uwagę na takie podmioty jak:

Środowiskowy Dom Samopomocy w Rawiczu - placówka dziennego wsparcia dla dorosłych osób z zaburzeniami psychicznymi (aktualnie korzysta 36 uczestników). Współpracuje m.in. ze Stowarzyszeniem z Nadzieją w Przyszłość, które działa przy ŚDS i obejmuje jego uczestników.

Powiatowy Urząd Pracy - Klientami PUP są również klienci pomocy społecznej, w zakresie wprowadzania osób na rynek pracy. Współpracuje z MGOPS i realizacja usług społecznych (także w kontekście założeń potencjalnego KIS, którego potrzebę sygnalizowano), jest w opinii rozmówców oczywista.

„Duża część klientów, jeśli ktoś jest wykluczony społecznie, to również jest wykluczony z rynku pracy. Działania PUP i MGOPS muszą być kompatybilne, aby część z tych osób, powróciła na rynek pracy, przestając być klientem MGOPS i PUP”.

Muzeum Ziemi Rawickiej – instytucja kultury działająca na terenie Gminy Rawicz, dbająca o tradycję i historię Rawicz, świadcząca usługi informacyjne, edukacyjne, związane ze zwiedzaniem muzeum i oprowadzaniem turystów po mieście/gminie, organizacją wydarzeń/imprez dla mieszkańców w każdej grupie wiekowej, z których korzysta kilka tysięcy osób w ciągu roku.

Dom Kultury w Rawiczu - instytucja kultury działająca na terenie Gminy Rawicz, zapewnia dostarczanie miastu oferty edukacyjno – kulturalnej. Współpracuje z wieloma organizacjami także na terenach wiejskich, wspierając ich w organizacji spotkań od strony technicznej, ale też merytorycznej.

„Mieszkańcy chętnie korzystają z oferty Domu Kultury, teraz w obliczu pandemii wygląda to inaczej, ale np. festiwal teatralny jest mocno odwiedzany (w tej chwili w formie online). Mamy całą gamę sekcji tematycznych, z których mieszkańcy (seniorzy, młodzież, dzieci) korzystają. Nie prowadzimy zajęć z nauki gry na instrumentach, są sekcje wokalne, ponieważ są dwie szkoły muzyczne na terenie miasta i nie chcemy by były dwie oferty”.

Rawicka Biblioteka Publiczna – instytucja kultury działająca na terenie Gminy Rawicz zapewnia dostarczanie miastu oferty czytelniczej. Biblioteka organizuje i zapewnia dostęp do zasobów dorobku nauki i kultury polskiej oraz światowej. Na terenie gminy Rawicz placówki biblioteczne tworzą sieć w zakresie usług bibliotecznych, informacyjnych, edukacyjnych i kulturalnych. w swoich

---

zbiorach dysponuję 145060 pozycjami. Biblioteka wspiera także czytelnictwo wśród osób starszych i osób z niepełnosprawnościami dzięki realizacji inicjatywy „Książka na telefon”.

Ośrodek Sportu i Rekreacji w Rawiczu – jednostka organizacyjna Gminy Rawicz zapewnia dostarczanie miastu oferty z zakresu sportu i rekreacji. OSiR zajmują się koordynacją działań związanych ze sportem i rekreacją, współpracując wieloma podmiotami.

Zdaniem większości badanych na terenie gminy Rawicz, oprócz jednostek organizacyjnych gminy, jest zaplecze wśród **organizacji pozarządowych**, tzn. są stowarzyszenia i fundacje, które mogłyby realizować usługi społeczne i warto zrobić ich przegląd.

Według ekspertów w gminie zarejestrowanych jest ok. 100 NGO, wypełniających wszystkie sfery zadań publicznych. Bardzo dużą grupę stanowią kluby sportowe, czyli usługi rekreacyjno – sportowe, 23 kluby, z czego gmina wspiera 15 stowarzyszeń sportowych.

„Od paru lat wzmacnia się działalność organizacji w sferze kultury i oczywiście pomoc społeczna – jest kilka stowarzyszeń w zakresie pomocy społecznej, 3 stowarzyszenia, które działają na rzecz osób z niepełnosprawnościami, 2 stowarzyszenia które wspierają osoby w wieku emerytalnym (Związek Emerytów i rencistów, Stowarzyszenie Polski Komitet Pomocy Społecznej, który prowadzi Klub Seniora Wrzos) oraz Rawicki Uniwersytet Trzeciego Wieku, zajmujący się różną działalnością czy stowarzyszenie na rzecz problemów alkoholowych i innych uzależnień. Jest również PCK, który porusza się w sferze zdrowia”.

Ankieta i zogniskowane wywiady pozwoliły na:

- wskazanie najbardziej popularnych wśród mieszkańców fundacji, stowarzyszeń - z usług i oferty których korzystają.

Spośród organizacji pozarządowych, najciekawsze działania na rzecz mieszkańców gminy podejmują takie fundacje i stowarzyszenia jak: Stowarzyszenie Rawicki Uniwersytet Trzeciego Wieku, Stowarzyszenie Rawicz Aktywności Pozytywnej, Stowarzyszenie Aktywnych Kobiet „NO i CO”, Lawendowy Łaszczyn, Żylicka Rzecz Babska, Bank Żywności, Kluby Sportowe (w tym Do in ane), Stowarzyszenie Osób Sprawnych Inaczej „Pomocna Dłoń, Stowarzyszenie Dzieci i Osób

Niepełnosprawnych w Rawiczu, Stowarzyszenie „Z nadzieją w przyszłość”, Stowarzyszenie Hazy to my, Stowarzyszenie Zgoda na trzeźwość; Stowarzyszenie rawiczaki.pl, Bractwo Kurkowe, SUREM, Fundacja Altum; Fundacja na Rzecz Wspierania Rozwoju Zespołu Szkół Zawodowych im. Stefana Bobrowskiego "CORDIS" z Siedzibą w Rawiczu.

- Wytypowanie organizacji pozarządowych, które zdaniem badanych mają potencjał do świadczenia usług społecznych.

Wykaz organizacji społecznych z terenu Gminy Rawicz – w kontekście możliwości świadczenia usług społecznych w ramach CUS

Organizacje pozarządowe	Odbiorcy	Zakres działań	Uwagi
Rawicki Uniwersytet Trzeciego Wieku	Osoby starsze Mieszkańcy	Edukacja (Rozwój Intelektualny), kultura, kultura fizyczna Rehabilitacja Organizacja spotkań integracyjnych wewnątrz i międzypokoleniowych Wyjazdy krajoznawcze po Polsce i za granicą Koło wolontariackie – doświadczenie w prowadzeniu zajęć dla dzieci i młodzieży,	Współpracuje z wieloma aktywnymi osobami starszymi. Deklaracja chęci włączenia się w realizację CUS i prowadzenia działań wolontariackich na rzecz dzieci, w tym z niepełnosprawnościami.

		w tym z niepełnosprawnościami	
Stowarzyszenie Rawicz Aktywności Pozytywnej	Dzieci Młodzież Osoby starsze Rodziny z małymi dziećmi	Członkowie stowarzyszenia mają predyspozycje i kompetencje do prowadzenia usług społecznych dla dzieci i młodzieży oraz specjalistyczne kwalifikacje do prowadzenia zajęć dla rodzin z małymi dziećmi i osób starszych. Posiadają też bazę specjalistów takich jak psychologzy, pedagodzy, terapeuci, instruktorzy rękodzieła).	Deklaracja chęci włączenia się w realizację CUS
Stowarzyszenie Aktywnych Kobiet „No i Co”!	Dzieci Młodzież Osoby starsze	Doświadczenie w zakresie np. organizowania społeczności lokalnej, aktywizowania mieszkańców. Doświadczenie	Deklaracja chęci włączenia się w realizację CUS

		w prowadzeniu działań wolontariackich.	
Lawendowy Łaszczyn	Osoby z niepełnosprawnościami Mieszkańcy, w tym mieszkańcy terenów wiejskich	Doświadczenie w zakresie np. organizowania społeczności lokalnej, aktywizowania mieszkańców. Doświadczenie we współpracy z radami osiedla. Działalności na rzecz osób z niepełnosprawnościami w tym z zaburzeniami psychicznymi. Doświadczenie w tworzeniu Klubów Aktywności Seniora, wspieraniu aktywności mieszkańców. Doświadczenie w prowadzeniu działań wolontariackich.	Deklaracja chęci włączenia się w realizację CUS
Stowarzyszenie	Osoby	Edukacyjne spotkania	Stowarzyszenie

Zgoda na Trzeźwość	z uzależnieniami, w tym od alkoholu. Młodzież	pogawędki dla młodzieży. Stowarzyszenie posiada terapeutów, współpracuje z zewnętrznymi specjalistami.	realizuje działania w ograniczonym zakresie korzystając z otrzymanych środków publicznych. Chęć włączenia się w działania w gminie.
Stowarzyszenie „Z nadzieją w przyszłość”	Osoby z niepełnosprawnościami	Doświadczenie w prowadzeniu zajęć dla osób z niepełnosprawnościami w szczególności osób z niepełnosprawnością intelektualną i zaburzeniami psychicznymi.	Deklaracja chęci włączenia się w realizację CUS
Stowarzyszenie Dzieci i Osób Niepełnosprawnych w Rawiczu	Rodzice dzieci z niepełnosprawnościami	Spotkania wspierające dla rodziców dzieci z niepełnosprawnościami. Wyjazdy integracyjne, rehabilitacyjne.	Deklaracja chęci włączenia się w realizację CUS
Stowarzyszenie Osób Sprawnych Inaczej „ Pomocna	Osoby w wieku emerytalnym z niepełnosprawnościami	Organizacja turnusów rehabilitacyjnych. Cykliczne spotkania	

Dłoń” w Rawiczu	mi	integracyjne.	
KGW Fajne Babki	Osoby starsze Dzieci	Integracja społeczności lokalnej wsi, pobudzanie aktywności obywatelskiej. Organizacja inicjatyw lokalnych mających na celu promocje kultury hazackiej.	Deklaracja chęci włączenia się w realizację CUS
PTTK	Dzieci Młodzież	Aktywizacja Organizacja Rajdów	
Stowarzyszenie rowerowe z Hazów.	Dzieci Młodzież	Organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży, rajdów rowerowych dla mieszkańców Hazów, promocja aktywnego stylu życia.	
Stowarzyszenie Wisieloki	Dzieci Mieszkańcy	Koncerty Spotkania z muzyką	
Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Rawiczu	Osoby starsze Osoby z niepełnosprawnością	Organizacja spotkań integracyjnych	

Spółdzielnia Socjalna Smak Bistro	Mieszkańcy	Usługi żywienia, catering	Deklaracja chęci włączenia się w realizację CUS
Bank żywności	Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym	Przekazywanie żywności	
Spółdzielnia Socjalna Filar	Mieszkańcy	Usługi remontowe Usługi opiekuńcze	

Wśród głosów badanych pojawił się również taki, mówiący o obecnie niewystarczającym wykorzystaniu potencjału sektora pozarządowego do realizacji usług społecznych w gminie, w szczególności w zakresie zlecenia zadań publicznych. Na tę chwilę bowiem organizacje pozarządowe nie są w stanie w pełni zaspokoić wszystkich usług społecznych i powinno się podjąć działania mające na celu zwiększenie zaangażowania mieszkańców, zwiększenie ich wiedzy i świadomości w zakresie korzyści wynikających z działalności w sektorze pozarządowym, także w kontekście miejsc pracy. W szczególności odnosi się to do osób młodych po to, by w przyszłości fundacji i stowarzyszeń, ale również przedsiębiorstw społecznych, było w gminie więcej. Wówczas zmniejszyłoby to konieczność zlecenia zadań podmiotom spoza terenu gminy oraz dodatkowo zwiększyło szansę na ograniczenie wyjazdów młodych ludzi z miasta. Przykładem jest, zdaniem badanych, brak spółdzielni socjalnej, która zajmowałaby się opieką nad osobami starszymi; obecnie zajmuje się tym sektor prywatny, firma z poza Rawicza.

„Ja bym celowała w promocję, edukację, w powstawanie nowych stowarzyszeń, spółdzielni, żebyśmy mieli komu zlecać te usługi. Inwestujmy w to, żeby za parę lat młodzi ludzie chcieli coś stworzyć. Żeby organizacji było więcej. Stwórzmy sobie w gminie organizacje, którym można zlecać usługi społeczne. One są, ale jest ich jeszcze ciut za mało (...) Jest mnóstwo ludzi, którzy są wykwalifikowani w pewnych kierunkach, ale bezpieczniej jest im zatrudnić się w firmie, niż działać

w spółdzielni socjalnej, czy spółce non profit. Naszym zadaniem jest pokazanie, że jest luka, jest nisza, że jest potencjał, że są zlecenia, które pozwolą utrzymać się takiej firmie, takiemu podmiotowi.

Badania fokusowe, w tym bezpośrednio rozmowy z przedsiębiorcami, pozwoliły na wskazanie podmiotów gospodarczych z terenu Gminy Rawicz, które mogłyby włączyć się w realizację usług społecznych w ramach Centrum Usług Społecznych wraz z określeniem obszaru deklarowanej działalności i grupy odbiorców. Zebrane informacje ujęte zostały w formie tabelarycznej.

Wykaz podmiotów gospodarczych z terenu Gminy Rawicz – w kontekście możliwości świadczenia usług społecznych w ramach CUS

PODMIOTY GOSPODARCZE	ODBIORCY	ZAKRES działań	UWAGI
Bożena Kałka – działalność fotograficzna	Młodzież	Zaangażowanie młodzieży do działań związanych z fotografią. Warsztaty, plenery itp. najlepiej z innym rawickim fotografem	Deklaracja współpracy przy tworzeniu CUS
Beata Wojciechowska, Zakład Opieki Zdrowotnej - pielęgnarska opieka długoterminowa, domowa w ramach NFZ	Osoby starsze	Działalność edukacyjna - przygotowywanie osób do świadczenia opieki o profilu medycznym opiekuńczym, asystenta osoby niepełnosprawnej Pielęgniarstwo i opieka długoterminowa	Deklaracja współpracy przy tworzeniu CUS

Salon Kosmetyczny - specjalizacja podologia	Głównie osoby starsze, Osoby schorowane Osoby po wylewach	Pielęgnacja stóp, defekty na stopach Mobilne usługi, wizyty domowe Spotkania i wiedza w temacie stóp	Deklaracja współpracy przy tworzeniu CUS
Psycholog, psychoterapeuta - działalność za zakresu gabinetu psychologicznego i psychoterapeutycznego;	Osoby starsze Dzieci Młodzież Grupy wsparcia Osoby z uzależnieniami od alkoholu /narkotyków Rodziny osób z uzależnieniami	Pomoc psychologiczna i psychoterapeutyczna Zajęcia grupowe, rozmowy szkolenia Profilaktyka z obszaru współpracy z osobami uzależnionym Wsparcie w zakresie różnych trudności (emocjonalne zaburzenia psychiczne) – rozpoznanie, diagnoza Promocja zdrowia psychicznego Trening asertywności Trening antystresowy	Deklaracja współpracy przy tworzeniu CUS
Gabinet kosmetyczny Barbara Karkosz	Młodzież	Kursy kosmetyczne fryzjerstwo, kosmetyka, wizaż	Deklaracja współpracy przy

		Szkolenia z zakresu relacji międzyludzkich, pozytywnego myślenia	tworzeniu CUS
--	--	--	---------------

Oprócz wyżej wymienionych organizacji pozarządowych i podmiotów gospodarczych, zdaniem badanych biorących udział w wywiadach, w działania realizowane przez CUS powinny się włączyć również inne instytucje i podmioty, grupy społeczne.

„Myślę, że można by nawiązać współpracę nie tyle ze szpitalem, ale z przychodniami, pielęgniarkami środowiskowymi, położnymi środowiskowymi”.

„Być może warto było by zaprosić czasem kogoś z perspektywy lekarskiej, bo biorąc pod uwagę dobre skojarzenia z medykami, to również pewnego rodzaju edukacja, zwrócenie uwagi na pewne sprawy pod kątem medycznym, na sprawy związane z szeroko rozumianym zdrowiem, też by było dobrym pomysłem, uważam”.

„Oprócz organizacji społecznych (dla emerytów, niewidomych), warto by włączyć młodzież, tak jak kiedyś ze szkoły pielęgniarskiej (...), młodzież szkolną, grupy samopomocowe, które prężnie działają. Rada seniorów, która działa przy Urzędzie Miasta – to są załączki tego, co można by było poszerzyć, usprawnić pewne rzeczy”.

„Ja uważam, że szkoły powinny się w coś takiego jak Centrum Usług Społecznych włączyć. Centra i klubu wolontariatu, które w Rawiczu działają bardzo prężnie”.

Zdaniem części badanych warto jeszcze podjąć rozmowy indywidualne z przedstawicielami organizacji społecznych w gminie, które z różnych powodów nie wypowiedziały się nt. Centrum Usług Społecznych lub z powodu pandemii zmuszone niejako były do zaprzestania aktywności, działalności, co wpłynęło na aktualną, negatywną ocenę swoich możliwości. W ich ocenie jest bowiem zdolność w organizacjach, ale potrzebne są pewne działania mające na celu wydobycie z nich tego potencjału.

„Być może Stowarzyszenia, które przed pandemią spotykały się w ramach Kawiarenki NGO, comiesięcznych spotkań (wówczas każda z organizacji mogłaby się wypowiedzieć, co mogłaby dać

od siebie, w jaki sposób się włączyć w CUS). Stowarzyszenia, które zajmują się promowaniem Rawicza, czy działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Warto porozmawiać jeszcze z prezesami/przewodniczącymi organizacji z gminy”.

„Na przestrzeni lat to się pięknie w Rawiczu rozwijało. Na przestrzeni ostatnich lat pięknie organizacje pozarządowe zaczęły działać. Realizowały różne projekty, ludzie się bardzo aktywizowali. Teraz nagle pandemia i stanęło wszystko. Środki były coraz większe, można było z inicjatywy lokalnej korzystać, organizacje pozarządowe coraz więcej dostawały, a teraz ciężko jest cokolwiek planować”.

Wykaz pozostałych grup/podmiotów z terenu Gminy Rawicz – w kontekście możliwości włączania się w realizację usług społecznych w ramach CUS:

- **Kluby Seniora** – w zakresie aktywizowania osób starszych, integracji wewnątrz i międzypokoleniowej
- **Gminna Rada Seniorów** - w zakresie aktywizowania osób starszych, integracji wewnątrz i międzypokoleniowej
- **Lokalne Centrum Wolontariatu i Szkolne Kluby Wolontariusza** – w zakresie promowania i inicjowania działań wolontariackich, włączania w życie społeczności lokalnej, pobudzania aktywności obywatelskiej, integracji wewnątrz i międzypokoleniowej
- **Przychodnie, Szpital Powiatowy, ZOZ** – w zakresie spotkań z psychologami, lekarzami, rehabilitantami, profilaktyki zdrowotnej
- **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie** – w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnościami
- **Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Rawiczu** – w zakresie inicjowania i realizowania działań wolontariackich i samopomocowych na rzecz osób niesamodzielnych i z niepełnosprawnościami oraz prowadzenia akcji z zakresu profilaktyki zdrowotnej.
- **Szkoły** – w zakresie informowania uczniów, wsparcia wolontariatu, edukacji obywatelskiej
- **Centra Rehabilitacji** - w zakresie prowadzenia zajęć terapeutycznych dla osób starszych i innych mieszkańców

- **Rady Osiedlowe** – w zakresie mobilizowania mieszkańców do działania, integracji wewnątrz i międzypokoleniowej
- **Rady Sołeckie** – w zakresie aktywizacji osób starszych, ułatwienia dostępu do wsparcia osobom starszym, rodzinom z małymi dziećmi
- **Grupy samopomocowe** – w zakresie uzupełnienia usług świadczonych przez CUS poprzez realizację działań wolontariackich i samopomocowych.
- **Pomoc sąsiedzka** - w zakresie aktywizacji osób starszych, przekazywania informacji o usługach społecznych, ofertach fundacji i stowarzyszeń
- **Koła Gospodyń Wiejskich** – w zakresie aktywizacji mieszkańców, w szczególności osób starszych, dzieci, młodzieży, organizacji czasu wolnego na terenach wiejskich
- **Schronisko dla zwierząt** – w zakresie wsparcia rozwoju wolontariatu wśród dzieci i młodzieży oraz osób starszych
- **Związki wyznaniowe** – w zakresie promocji usług społecznych realizowanych przez CUS

W opinii badanych istotne jest wzięcie pod uwagę współpracy różnych organizacji (na zasadzie partnerstwa/konsorcjum) zgodnie z zasadą "Jak jest więcej to jest łatwiej". Jako przykład podano współpracę stowarzyszeń i fundacji z terenów wiejskich, ale też odnoszono się do konieczności włączenia w realizację usług społecznych wielu podmiotów. Istotne jest również to, aby w realizację CUS włączyły się aktywnie działające stowarzyszenia w gminie - nie te, które działają na rzecz tylko swoich członków, ale które otwarte są na współpracę z innymi i na rzecz szerokiej grupy odbiorców.

3.4 AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA I ZAANGAŻOWANIE MIESZKAŃCÓW

Przedmiotem prowadzonej diagnozy było również określenie poziomu aktywności mieszkańców w środowisku lokalnym, m.in. poprzez zidentyfikowanie obszarów, sposobów, w jaki najchętniej włączają się działania na rzecz Gminy Rawicz oraz zebranie dobrych praktyk działań społecznych z udziałem mieszkańców. Prowadzone, podczas badań fokusowych, rozmowy miały również na celu określenie działań, które mogłyby zostać podjęte, w celu zwiększania udziału Rawiczan w życiu społecznym swojej gminy.

Poniższy wykres przedstawia przykładowe sposoby angażowania się badanych mieszkańców Gminy Rawicz w działalność społeczną.

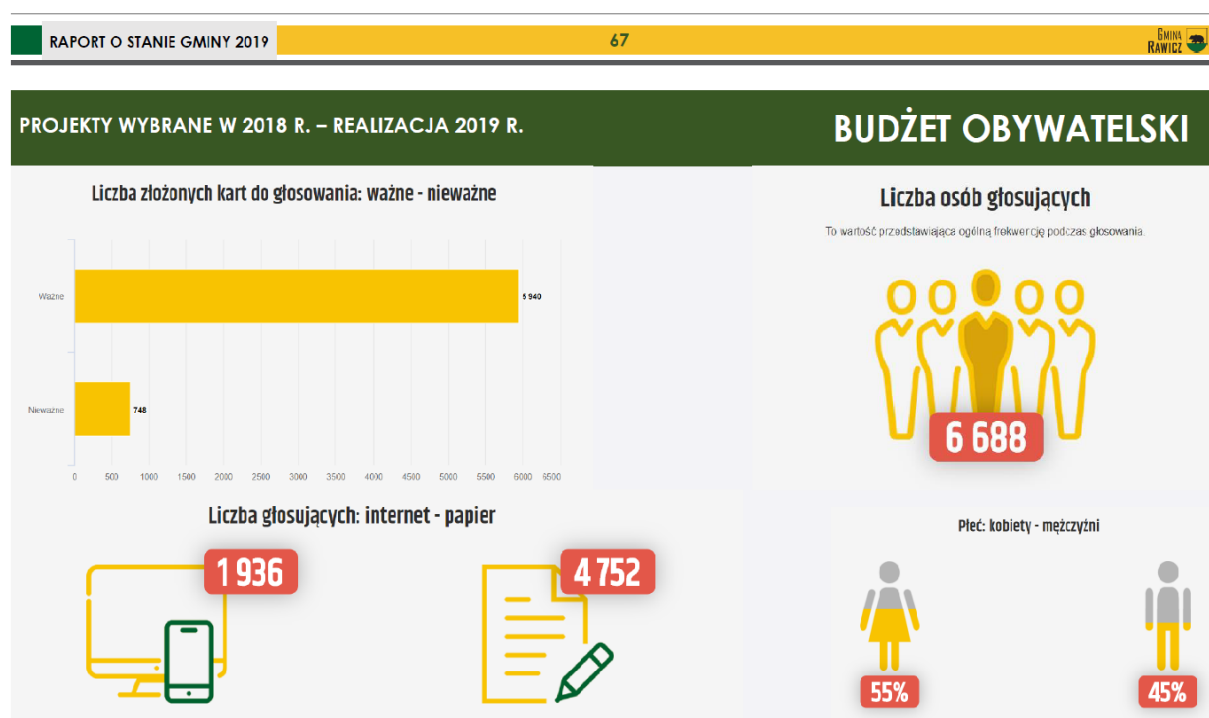
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej. N=509. Odpowiedzi wielokrotne

Najczęstszym sposobem włączania się mieszkańców w działania na rzecz społeczności lokalnej jest bierny udział w spotkaniach organizowanych przez różne instytucje działające na terenie gminy – 61,9% ogólnej liczby wskazań oraz udział w wydarzeniach organizowanych dla mieszkańców takich jak np. dożynki, udział w uniwersytetach ludowych, klubach, udział w działaniach klubów osiedlowych – 56,8%. Znacznie mniej ankietowanych deklaruje swoje zaangażowanie w społeczność w sposób czynny; tj. 27,3% wskazań dotyczyło pracy wolontariackiej, 23,6% zaangażowania w pomoc sąsiedzką, 15,9% uczestnictwa w konsultacjach społecznych, 12,6% działalności w organizacjach pozarządowych. Nieco ponad 6% ogólnej liczby wskazań dotyczyła włączania się w organizację wydarzeń dla mieszkańców, a 0,2% np. w obszarze działania Związku Harcerstwa Polskiego. Odnotowano 9,2% wskazań osób deklarujących brak

jakiegokolwiek zaangażowania w działalność społeczną na terenie gminy.

Oprócz wyżej wskazanych sposobów partycypacji w działaniach społecznych w gminie, aktywność mieszkańców przejawia się również w formie chęci współdecydowania o wydatkach publicznych na przykładzie budżetu obywatelskiego.

Źródło: RAPORT O STANIE GMINY 2019

Jak widać na powyższym przykładzie w 2018r. w budżecie obywatelskim zagłosowało 6688 osób, w tym 55% kobiet.

Badanie pokazało, że obszar gminy nie różnicuje poziomu aktywności i zaangażowania społecznego Rawiczian. Zarówno w samym mieście jak i na terenach wiejskich zauważalne są przykłady włączania się mieszkańców w życie społeczności, jak również trudności z tym związane. Zdaniem większości badanych, głównie przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, organizacji społecznych jak i aktywnie działających mieszkańców i liderów społecznych, w całej gminie zauważalne są tzw. białe plamy aktywności, tj. miejsca, w których udział mieszkańców w życiu społeczności jest bardzo niski, niekiedy nawet zerowy, a działalność organizacji i instytucji jest tam niewystarczająca. O ile wskazanie takich miejsc, na podstawie wiedzy o środowisku, nie

---

jest zdaniem badanych trudne, to wyzwanie stanowi już określenie przyczyn (np. brak środków finansowych, liderów lokalnych) i w konsekwencji strategii działania, aby ten stan rzeczy zmienić. Skupienie jednego z działań w ramach CUS w tym obszarze wydaje się więc kluczowe. Są bowiem miejsca, które w niewystarczający sposób informują o podejmowanych społecznych działaniach, ale w rzeczywistości są one na zadowalającym poziomie; burzy to jednak obraz wsi czy dzielnicy miasta. W tym wypadku znaczenie ma informowanie o takich działaniach w przyszłości.

„Myślę, że wszyscy wiemy, jakie obszary w gminie nie działają tak jak powinny, ale tu warto zastanawiać się, dlaczego nie działają. Czy nie jest tam niesione wystarczające wsparcie merytoryczne i finansowe, czy nie ma tam wystarczająco silnego lidera, czy brak jest motywacji”. Podam na przykładzie Konarzewa. Tutaj jest kilka kwestii. O Konarzewie się nie słyszy, bo nie stawiają na promocję swoich działań, tylko działają”.

„Nie wiadomo, które z obszarów są bardziej aktywne, które mniej. Może to kwestia promocji, bo nie zawsze wiadomo, co tam się dzieje. Tu wiedzę mają sołtysi/rady osiedla”.

„Są grupy, które działają i się słyszy, ale są takie, o których nie wiemy. Obszar jak promować takie działania, byłby ważny dla osoby, która miałaby pracować ze społecznościami lokalnymi”.

„Nie mam rozeznania całej gminy. Wiem z rozmów z sołtysami, z pobliskiego podwórka, które toczą, albo z mediów społecznościowych i to widać, które rejony gminy są aktywne. To widać”.

Badania fokusowe potwierdziły ogólną tendencję mieszkańców do włączania się w działania na rzecz społeczności lokalnej w sposób głównie bierny. Przedstawiciele np. Domu Kultury, Muzeum, Rad Osiedli, organizacji pozarządowych, jednostek samorządu terytorialnego czy liderzy lokalni zgodnie potwierdzają, że w większości mieszkańcy chętnie korzystają z oferowanych przez te podmioty usług, np. koncertów, przedstawień, warsztatów czy innych aktywności. Dotyczy to zarówno miasta jak i wsi. Choć jednocześnie obserwuje się na terenie gminy aktywność organizacji pozarządowych, liderów lokalnych, Klubów seniora, Lokalnego Centrum Wolontariatu, to w znacznie mniejszym stopniu zauważalna jest chęć czynnego włączania się mieszkańców w tworzenie/ współtworzenie takiej działalności, co w opinii badanych jest obecnie

---

niewykorzystywaniem potencjału.

Poniżej zaprezentowano zbiór informacji uzyskanych w trakcie wywiadów pogłębionych) nt. aktywności mieszkańców gminy (w tym najczęściej wskazywanych grup odbiorców osób starszych, młodzieży i osób z niepełnosprawnościami) w odniesieniu do: przykładów włączania się w działalność społeczną – tzw. dobrych praktyk, trudności w aktywizowaniu społeczności oraz możliwości zwiększenia działań w tym zakresie - z wykorzystaniem istniejącego potencjału.

Mieszkańcy

- **Dobre praktyki udziału w społeczności lokalnej - przykłady**
- ✓ **Samopomoc sąsiedzka**

W opinii badanych nie jest to przykład popularny, ale dzięki wiedzy pracowników socjalnych dobrze przez nich rozpoznany zarówno jako praktyka jak i potencjał do aktywizowania. Przykładem jest Rada Osiedla Westerplatte, która rokrocznie włącza mieszkańców w przygotowanie paczek świątecznych dla potrzebujących lub akcja zbierania środków na pomoc poszkodowanym w pożarze mieszkańcom osiedla.

„My, jako pracownicy wiemy, jak to wygląda, jak to funkcjonuje. To nie zawsze jest pięknie ubrane, nagłośnione, ale my jak nikt inny wiemy, że ta pomoc sąsiedzka naprawdę nieźle funkcjonuje. My jesteśmy ogniwem, które pomaga – ja idąc do mojej rodziny, do tej pory prosłam, jeżeli osoba finansowo nie mogła sobie poradzić, angażowałam sąsiadów i to bardzo pięknie działało. Potencjał w tych ludziach jest naprawdę ogromny”.

- ✓ **Lokalne Centrum Wolontariatu oraz Szkolne Kluby Wolontariusza**

Organizują ciekawe akcje włączające różne grupy społeczne do zaangażowania na rzecz innych; kierują ochotników, którzy chętnie uczestniczą w działaniach organizowanych np. przez Rady Osiedla, zarówno osoby starsze jak i młodzież. LCW rozwija wolontariat młodzieżowy, senioralny, rodzinny. Prowadzi działania zachęcające różne grupy społeczne do aktywności obywatelskiej; współpracuje z JST, NGO i biznesem.

✓ **Kluby**

Wielokrotnie przywoływane w rozmowach, jako miejsca aktywizujące mieszkańców, wpływające na rozwój lokalnej społeczności, angażujące grupy w różnym wieku, pozwalające identyfikować lokalnych liderów i aktywnych działaczy.

„Kilka lat po zakończeniu projektu w Konarzewie nadal osoby pracują. Pomimo tego, że już nie otrzymują wsparcia finansowego, własnymi zasobami, własnymi środkami się wspierają. Mają silną liderkę, która prowadzi tam działania dla mieszkańców. (...) potrzebują jednak wsparcia. Byłyby bardziej rozwijane i od lat deklarują takie uwagi, że gdyby była możliwość, chętnie by z takiego wsparcia korzystali”.

✓ **Koła Gospodyń Wiejskich**

To przykład podmiotów mających wpływ na aktywizowanie terenów wiejskich, które w ostatnich latach zyskały na znaczeniu, zwiększyły zasięg swojej działalności, angażują mieszkańców w różnych grupach wiekowych (młodzież, osoby pracujące, starsze), np. prężnie działające KGW na Zawadach, KGW z Dębna Polskiego,

✓ **Organizacje pozarządowe, grupy wolontariackie**

Wśród podanych dobrych praktyk znalazły się również takie podmioty jak np. Rawicki Uniwersytet Trzeciego Wieku, Stowarzyszenie Rawicz Aktywności Pozytywnej, Żylicka Rzecz Babska, Dziewczyny z Drużyny (grupa wolontariacka działająca przy Stowarzyszeniu Aktywnych Kobiet NO i CO) oraz ich ogólna działalność.

✓ **Partnerstwa lokalne**

Przykładem aktywności mieszkańców są partnerstwa lokalne, np. Partnerstwo Na Rzecz Rozwoju Lokalnego Gminy Rawicz. W jego działania zaangażowane są sołectwa: Żylisce, Łaszczyn, Dąbrówka, Konarzewo, Żołędnica, Izbice, Sierakowo, Stowarzyszenie Żylicka Rzecz Babska, Stowarzyszenie Aktywnych Kobiet „No i Co” z Łaszczyna, Miejsko -Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawiczu.

✓ **Zidentyfikowane trudności w zakresie aktywności społecznej**

Te w opinii badanych odnoszą się do niewystarczającej wiedzy w zakresie przyczyn niskiej aktywności społecznej tzw. białych plam (w badaniu nie podano nazw) oraz konieczności ich

zgłębienia w ramach funkcjonowania CUS przez odpowiednio do tego wybranych pracowników, o czym pisano na wstępie rozdziału. Problemem w aktywizowaniu już typowo mieszkańców obszarów wiejskich jest, w niektórych przypadkach, utrudniony kontakt z sołtysami lub brak wsparcia z ich strony. W niektórych wsiach współpraca jest wręcz bardzo trudna. Wówczas też dotarcie do mieszkańców jest utrudnione, np. nie można zorganizować spotkań lub dotrzeć do osób starszych czy uzyskać informacji o ich potrzebach czy korzystaniu z oferty. Zdaniem jednej z działaczek wiejskich, aktywizacja takich wsi będzie trudna, bo wymaga przekonania sołtysów do pewnych działań, poproszenia np. o udział w spotkaniach wiejskich, rozpoczęcia w ogóle budowania współpracy z mieszkańcami wsi.

„Seniorzy pozamykani w domach. Informacje są przekazywane przez sołtysa, ale nie mamy informacji zwrotnej, kto z jakich usług korzysta”.

„Jeśli mieszkańcy nie wiedzą, to też nic nie robią. Na szczęście panuje zdrowa konkurencja między sołtysami, teraz każdy stara się coś robić. Są działania, wydarzenia, ale nie są konkretnie skierowane dla seniorów”.

- **Sposoby na wspieranie aktywności wśród mieszkańców**

- ✓ Konieczność zatrudnienia organizatora społeczności lokalnej, który będzie koordynował działania i organizował społeczność lokalną gminy, szczególnie na terenach mniej aktywnych (prowadzenie działań „na miejscu”).
- ✓ Włączanie mieszkańców w działania na rzecz lokalnej społeczności np. z wykorzystaniem ich potencjału artystycznego tj. zespołów muzycznych, grup muzykujących itp. Wspieranie i podtrzymywanie aktywności osób, które wykazały się potencjałem lub osobowością liderką, czy podczas realizacji innych projektów, akcji, ale też obecnie wykazują takie predyspozycje lub mają umiejętności, którymi mogliby zainteresować innych.

„W Klubach Aktywności można było zaobserwować, że są, niewątpliwie są, wśród mieszkańców osoby aktywne, liderzy. Te osoby się nie zmieniają. Widzę w nich potencjał, także artystyczny. (...) Mamy zespołu, ludzi którzy śpiewają gdzieś tam – można ich zaangażować dać im okazję do występu, na pewno by się chętnie pokazali”.

- ✓ Wspieranie roli Rad sołeckich oraz Rad osiedlowych, które prowadzą działalność w środowisku najbliższym, w odległości kilku bloków, dzielnic, mieszkań.
- ✓ Tworzenie narzędzi i systemów mikrofinansowania środowisk, grup sąsiedzkich (na przykładzie inicjatywy lokalnej, ale z jej wyłączeniem z powodów ograniczeń finansowych gminy w przyszłych latach. Grupa mieszkańców mogłaby w taki sposób zgłosić inicjatywę i pozyskać środki na zrealizowanie zadania.

„To fajnie działa, bo np. przy okazji budowania skweru tworzą się grupy integracyjne i wspierające się później w przyszłości”.

- ✓ Znalezienie możliwości samofinansowania działalności środowisk lokalnych; tutaj wyzwaniem jest poszukiwanie źródeł zewnętrznych i mikrofinansowań dla danej społeczności, tj. znajdowanie potencjału w danej społeczności, np. Klubów, wytwarzających jakieś rękodzieła, hafty, znalezienie źródła finansowania i odbiorców tego produktu.
- ✓ Samopomoc sąsiedzka - w opinii badanych odpowiednie rozpropagowanie tego pomysłu, również na bazie prezentacji dobrych praktyk, może spotkać się z zainteresowaniem mieszkańców i przełożyć na ich włączanie się w taką inicjatywę. To rodzaj aktywności, która powinna zostać poszerzona.
- ✓ Wspieranie partnerstw lokalnych i budowanie współpracy organizacji i instytucji z terenu Gminy Rawicz.

„Trzeba budować partnerstwa. Np. partnerstwo, które jest tworzone na terenie Żylic, Łaszczyna, Izbic i Żołędnicy. Trzeba to wspierać i budować partnerstwa okolicznych wsi. Hazy są takim potencjałem kulturowym i potencjał ludzie, którzy tam działają – stowarzyszenia i KGW”.

Osoby starsze:

Zdaniem badanych osoby starsze to najaktywniejsza grupa społeczna w Gminie Rawicz. Ich potencjał zaobserwować można chociażby poprzez działalność klubów i organizacji senioralnych, ale także aktywność Lokalnego Centrum Wolontariatu i Punktu Wsparcia Seniora, który w opinii przedstawicieli MGOPS, przy którym działa, współtworzony jest właśnie przez aktywne osoby

---

starsze i dzięki nim może tak prężnie funkcjonować. Zaktywizowana już grupa osób starszych dostarcza przykładów na zaangażowanie osób starszych w życie w społecznościach lokalnych, ale jednocześnie podkreśla się konieczność mobilizowania osób starszych, głównie z obszarów wiejskich – tam, gdzie owe wsparcie nie jest kierowane lub w niedostatecznym zakresie.

- **Dobre praktyki udziału w społeczności lokalnej - przykłady**

- ✓ Punkt Wsparcia Seniora (spotkania integracyjno - edukacyjne, grupa na FB itp.).
- ✓ Różnego rodzaju spotkania/warsztaty zajęcia tematyczne pozwalające osobom starszym na aktywne zagospodarowanie czasu, takie jak: lekcje języka angielskiego, spacerowanie na świeżym powietrzu, nordic walking, gimnastyka, chińskie ćwiczenia oddechowe na świeżym powietrzu przy muzyce; cieszące się w oczach badanych dużym zainteresowaniem i dobrą opinią.
- ✓ Osoby starsze jako wolontariusze – bardzo chętnie współpracujący z dziećmi (np. wyjścia do przedszkoli, współpraca z dziećmi z niepełnosprawnościami ze szkoły Jan Pawła II, wolontariat senioralny, np. na rzecz dzieci z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym).
- ✓ Zajęcia dla osób starszych na obszarach wiejskich (tematyczne, dostosowane do potrzeb osób starszych).

- **Zidentyfikowane trudności w zakresie aktywności społecznej**

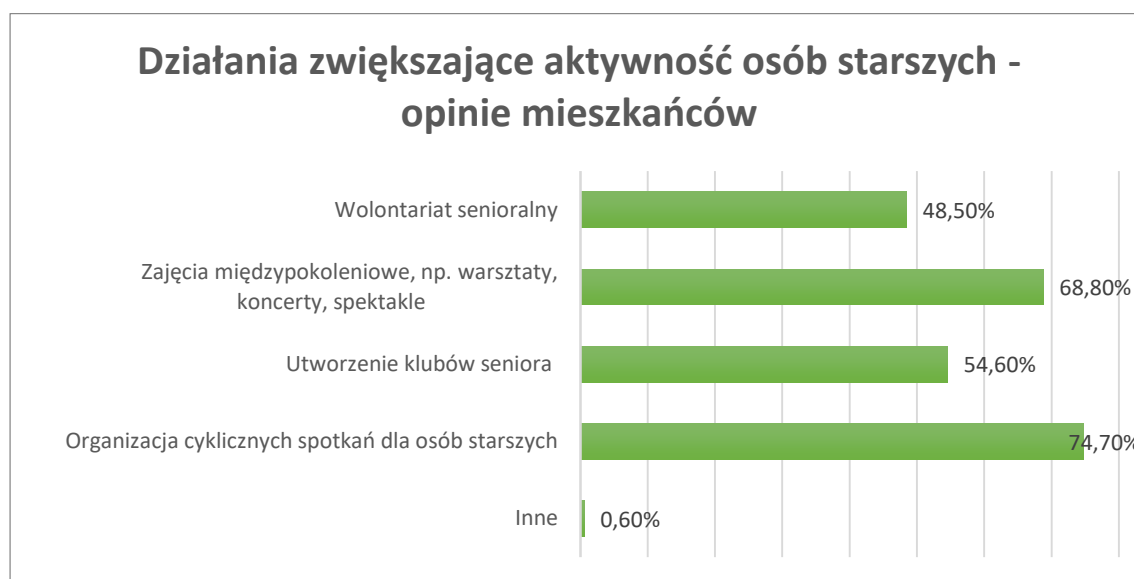
- ✓ Na niektórych wsiach „nic się nie dzieje”, jeśli chodzi o wsparcie osób starszych.
- ✓ Osoby starsze nie mają dostępu do wszystkich informacji (sołtysi, rodziny im nie przekazują).
- ✓ Osoby starsze nie znają przykładów aktywnych osób starszych i dobrych praktyk aktywności.
- ✓ Osoby starsze wyrażają chęć włączania się w działania, np. na rzecz spotkań międzypokoleniowych, z dziećmi z niepełnosprawnościami, ale trudnością jest dla nich brak miejsc na takie spotkania czy warsztaty, które chcieliby prowadzić. W przypadku wyjścia z dziećmi na spacer trudności upatrują też w braku ogólnej obawy opiekunów, czy sobie poradzą z zadaniem.

“Seniorzy mogliby uczyć dzieci np. funkcjonowania zupełnie od podstaw: gotowania, przygotowania kanapki itp. Seniorzy wyrażają chęć uczenia tych dzieciaków, a ci opiekunowie, bojąc

się, żeby dzieci nie trafiły w przyszłości do jakichś placówek, takich całodobowych, są chętni do tego, żeby dzieciaki brały udział w takich spotkaniach”.

- **Sposoby na wspieranie aktywności wśród osób starszych**

Jeśli chodzi o działania, które powinny zostać podjęte, aby zwiększyć aktywność osób starszych z terenu gminy, to ankietowani (na prośbę MGOPS poproszono mieszkańców o wyrażenie opinii w tej kwestii) najczęściej wskazywali na konieczność organizacji cyklicznych spotkań – 74,7% i organizację zajęć międzypokoleniowych, np. w formie warsztatów, koncertów, spektakli. Zwrócono również uwagę na tworzenie klubów seniora – 54,6% oraz promowanie i wspieranie wolontariatu senioralnego - 48,5%, a także podjęcie takich działań jak: organizacja wyjazdów, wycieczek czy też spotkań osób starszych z miasta z osobami starszymi zamieszkującymi tereny wiejskie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej. N=509. Odpowiedzi wielokrotne

W trakcie wywiadów pogłębionych pojawiły się następujące propozycje zwiększania udziału osób starszych w działaniach na rzecz lokalnej społeczności.

- ✓ Zidentyfikowanie osób starszych chętnych do otrzymania wsparcia np. w oparciu o pracowników socjalnych.

- ✓ Zaangażowanie w mobilizowanie innych aktywnych osób starszych. To zdaniem badanych duża wartość, żeby same osoby starsze np. jeździli po wsiach i namawiali inne osoby do aktywności, z przewodniczącą Gminnej Rady Seniorów na czele.
- ✓ Prezentowanie osobom starszym przez osoby starsze własnych dobrych praktyk (np. wspólne spacer, podczas których kobiety wymieniają się przepisami kulinarnymi) – to jest najlepsze, bo „chwytliwe” zdaniem badanych, przekazanie wiedzy.

„Ja do tej pory jeżdżę z p. Kingą, ale gdyby jechało nas np. kilka pań i byście opowiadały o tym, co robicie na tych górkach, nie górkach, gdzie jeździcie, namawiały mówiąc, że sami jesteśmy skłonni przyjechać i coś z nimi zrobić, chociażby wspólny spacer zakończony wesołym spotkaniem przy kawie i ciastku”.

„Każdy seniorów potrafi coś robić, też mogliby się w coś włączyć. Jedna haftuje, druga maluje – mogliby się wzajemnie uczyć, pokazywać innym. My jak najbardziej moglibyśmy to pokazywać innym seniorom”.

- ✓ Wielokrotnie poruszane były kwestie związane z zorganizowaniem spotkań dla osób starszych, którzy nie spotykają się z innymi osobami, ale zgłosiliby taką potrzebę; spotkania miałyby się odbywać w ich domach, po uzgodnieniu z rodziną/opiekunami, a w ich organizację włączyłyby się inne osoby starsze.

„Można byłoby jeździć do takich osób, po uzgodnieniu spotkania i poświęcić czas na rozmowę, przeprowadzenie chociażby ćwiczeń na pamięć, zagranie w warcaby, przeczytanie książki itp. Seniorzy mogliby wziąć w tym udział na zasadzie senior pomaga seniorowi. Każdy senior będący w domu, miałaby przypisanego takiego opiekuna, można by się czasem wymieniać, jeśli by ktoś chciał. Wiadomo, że są osoby, które nie chcą, by zakłócano im domowy spokój, same organizują sobie czas, ale są osoby, które chciałyby z kimś pogadać. Do tej sprawy trzeba jednak podejść bardzo delikatnie”.

- ✓ Przygotowanie ulotek z informacją o możliwości skorzystania ze wsparcia, usług społecznych czy zwyczajnej rozmowy z innym seniorem czy seniorką oraz dostarczenie ich potencjalnym zainteresowanym przy wsparciu innych mieszkańców, np. sąsiadów.

„Napisać na ulotkach, dostarczyć do domów, że jesteśmy chętni do pomocy. Ktoś z sąsiadów przeczyta i dostarczy tej sąsiadce”.

- ✓ Dalszy rozwój wolontariatu senioralnego, np. poprzez zorganizowanie spotkań w schroniskach, wyjścia na spacer z psami dla osób starszych czy np. poszarzenia działka na wsi.

„Ja mogę liczyć na nasze seniorki, jako taki wolontariat senioralny. Cokolwiek się dzieje i proszę o pomoc, to ja wiem, że nie koniecznie Panie ze stowarzyszenia, ale seniorki bardzo chętnie. One mają potrzebę wyjścia, spotkania się, pomocy innym, więc chętnie byśmy rozbudowali te działania na wsi pomiędzy spotkaniem z DDS. Nie dublując ich działań, ale proponując nowe formy”.

Młodzież i dzieci

- **Dobre praktyki udziału w społeczności lokalnej - przykłady**

- ✓ Świetlice/ kluby, tj. miejsca spędzania czasu wolnego, także w sposób zorganizowany.

“Kiedyś w Sarnowie była prowadzona taka świetlica pozaszkolna. Tam były takie dwie Panie i one z dziećmi, które np. nie miały rodziców domu, mogły odrabiać lekcje, mieć zajęcia. To było za darmo. Ja tam też chodziłam. Czasem były organizowane jakieś konkursy, wyjazdy, to chyba gmina fundowała. Nie wiem, czy to jeszcze jest, ale to było bardzo fajne miejsce. Jeśli jakieś dzieci nudziłyby się po szkole, lub faktycznie miałyby być same, to lepiej żeby były w świetlicy”.

- ✓ Wolontariat z udziałem młodzieży

“Wśród moich znajomych jest grupka osób, które chodzą do takiej Pani, też kiedyś chodziłam. i oni na przykład wyprowadzają psy na spacer, grają w szachy ze starszymi osobami z domu opieki – chciałabym się tam jeszcze raz zapisać, bo tam było po prostu świetnie. Myślę, że byłoby zainteresowanie takimi działaniami. Jest kilka osób z mojej klasy, którzy lubią i chodzą na ten wolontariat.

- **Zidentyfikowane trudności w zakresie aktywności społecznej**

- ✓ Zdaniem badanych młodzież nie chce się angażować społecznie, mają bardziej interesujące zajęcia (np. telefon lub komputer), nie korzystają z dostępnych możliwości np. korzystania z obiektów sportowych.

„Mamy na naszej wsi pięknie zagospodarowane boisko, można by od rana do wieczora biegać, chociażby latem. Boisko stoi puste”.

“Młodzież rzadko się angażuje w takie działania, bo np. wydaje im się, że granie w szachy z kimś starszym jest nudne”.

- ✓ Bierność osób starszych; dzieci i młodzież nie otrzymują przykładu z góry, tj. jeśli na co dzień obserwują rodziców, osoby starsze w swoim otoczeniu, które nie angażują się w działalność społeczną, to trudno im podjąć taki kierunek i widzieć w tym korzyść także dla siebie.
- ✓ Osoby młode, aktywne – dorastają i rozpoczynają życie zawodowe, to zaś powoduje brak czasu na działania społeczne.

„Dzieci i młodzież: młodzież już popracowała. W Łaszczynie dziewczyny wolontariuszki przez 8 lat, bardzo aktywnie włączały się w życie społeczności, były podporą. W tej chwili dorosły, rozjechały się, nie mają tyle czasu na zaangażowanie, jak byłaby potrzeba”.

- ✓ W mieście jest bardzo mało młodych osób, które wchodzi w skład stowarzyszeń i fundacji lub które chciałyby się zaangażować w działalność pozarządową. Młodzi ludzie są w opinii badanych jedynie odbiorcami, konsumentami tego, co organizacje proponują.

„Dla mnie młodzież jest beneficjentem końcowym i konsumentem oferty proponowanej przez wszystkie instytucje i organizacje”. Mały jest odsetek młodzieży, która chce podjąć działanie, założyć stowarzyszenie lub działać w stowarzyszeniu. Młodzież jest przyzwyczajona do konsumpcji”.

- ✓ Młodzież nie ma odpowiedniej wiedzy, przykładów w zakresie działalności w sektorze pozarządowym, aktywności społecznej i obywatelskiej.

“Nie chcę tego demonizować, że młodzież jest nastawiona tylko na odbieranie oferty, nie wiem też jak jest rozwiązana kwestia edukacji w placówkach oświatowych, np. z zakresu ekonomii społecznej i możliwości, jakie daje działalność w stowarzyszeniach, czy zakładanie PES – i jakby tutaj szukanie swojego miejsca, sposobu na życie”.

- ✓ Nie ma lidera wśród młodzieży, który stanowiłby dla nich dobry przykład i włączał, mobilizował do wspólnego działania.

- ✓ Brak jest wystarczająco dobrych ofert propozycji dla dzieci i młodzieży do spędzania wolnego czasu.
- ✓ W opinii niektórych osób młodych jest niedostateczny sposób informowania o ofertach instytucji publicznych czy organizacji społecznych skierowanych do młodzieży.
- ✓ Młodzież w większości nie wie, do kogo powinna udać się z ciekawym pomysłem do zrealizowania. Wyjątek stanowią osoby, zaangażowane np. w działalność Domu Kultury, mające kontakt z lokalnymi działaczami.

- **Sposoby na zwiększenie aktywności społecznej**

- ✓ Zwiększania wiedzy i świadomości młodzieży w obszarze ekonomii społecznej, z uwzględnieniem ciekawych, praktycznych form pokazywania jej elementów w gminie.

„Prowadząc zajęcia z licealistami, zauważyłam, że młodzież była zdziwiona, że coś takiego jak Podmiot Ekonomii Społecznej istnieje, że działa na terenie gminy”. Myślę, że potrzeba jest uświadamiania, może coś na kształt wizyt studyjnych, czy to w spółdzielniach socjalnych, czy w prężnie działających stowarzyszeniach, czy w KIS. Bo to są lekcje praktyczne”.

- ✓ Zwiększenie działań informacyjnych o ofercie skierowanej do młodzieży. Zdaniem badanych przedstawicieli młodego pokolenia, szansy włączenia innych w działania wolontariackie, czy projektowe, upatrują w głośnych komunikatach w szkole, np. na apelach, ulotkach rozdawanych w szkołach lub w ogłoszeniach zamieszczanych na FB (np. możliwość dołączenia do organizacji czy grupy wolontariackiej).
- ✓ Wprowadzenie systemu motywacyjnego/ profitów na zachętę, w postaci np. dobrych ocen w szkole, punktów, które mogą przełożyć się na lepszą ocenę z zachowania.
- ✓ Wprowadzenie oficjalnej pochwały w szkole dla uczniów, którzy angażują się w działania społeczne w gminie.
- ✓ Rozwój wolontariatu, w tym przy współudziale szkoły: zwiększenie świadomości nt. korzyści wynikającego z wolontariatu, wyjścia do schroniska, ale też z nastawianiem na dzieci i młodzież z problemami uczęszczające do innych szkół (w tym z niepełnosprawnościami) czy osób starszych; dalsze rozwijanie współpracy w ramach podpisanych porozumień ze

---

szkołami i promowanie szkoleń dla wolontariuszy oraz wspólne inicjowanie akcji wolontariackich.

“Takie wizyty, żeby dzieci uwrażliwiać, żeby miały styczność z tym wszystkim. Albo taki jeden dzień, w trakcie zajęć, że idziemy do schroniska, posprzątamy, spędzimy czas ze zwierzętami”.

„Myślę, że młodzież, która jest w ośrodku w Łaszczynie, też by chciała fajnie spędzić czas – na nich można by zwrócić oko”.

- ✓ Promowanie wśród młodzieży postaw obywatelskich wśród rówieśników i pokazywanie dobrych praktyk włączania się w działania międzypokoleniowe. Inicjowanie takich spotkań i integracji.

“Ja uważam, że pomaganie starszym ludziom jest fajne, też kiedyś będziemy starsi i będziemy potrzebowali tej pomocy. Podczas spędzania czasu z takimi osobami, fajna więź się może narodzić między młodymi osobami, a starszymi. Oni też czuliby z tego jakąś fajną frajdę. To nawet nie tylko pomoc w obsłudze telefonu, bo tu każdy z nas by chętnie pomógł, ale można by prowadzić z nimi jakieś zajęcia fizyczne, żeby ich zmotywować do ruchu, może joga dla starszych ludzi – tak mi się wydaje (...) myślę, że byłabym w stanie coś takiego poprowadzić (...) może spacer, czy coś takiego”.

- ✓ Próba zaangażowania dzieci pow. 5 roku życia w wolontariat, głównie prowadzony przez szkoły w ramach szkolnych klubów wolontariusza; wolontariat akcyjny, nie długoterminowy, z możliwością realizacji w domu (z powodu braku czasu, nadmiaru obowiązków w szkole), skoncentrowany (zgodnie z oczekiwaniami odbiorców) np. na zbiórkach żywności, produktów, przygotowywaniu kartek i upominków dla osób starszych, osób chorych; wolontariat na rzecz zwierząt (organizacja zbiórek dla schronisk, wyprowadzanie psów, przygotowywanie zabawek dla zwierzątek); pomoc osobom starszym - drobne zakupy, rozmowy, pomoc dzieciom chorym - poprzez organizację zbiórek.

Osoby z niepełnosprawnościami

Przeprowadzona diagnoza wykazała wspólne stanowisko badanych w zakresie konieczności dalszego wsparcia osób z niepełnosprawnościami z terenu gminy z uwzględnieniem usług

---

świadczonych w środowisku lokalnym (zasada deinstytucjonalizacji), m.in. poprzez zwiększenie ich udziału w społeczności lokalnej. Dotyczy to zarówno osób, które już objęte są wsparciem w ramach różnych placówek, jak również tych, do których pomoc nie dotarła w takim stopniu, jak powinna.

- **Dobre praktyki udziału w społeczności lokalnej - przykłady**

- ✓ Działalność organizacji pozarządowych: Stowarzyszenie „Z nadzieją w przyszłość”, Stowarzyszenie Dzieci i Osób Niepełnosprawnych w Rawiczu, Stowarzyszenie Osób Sprawnych Inaczej „Pomocna Dłoń” w Rawiczu, jak również np. Lawendowy Łaszczyn.
- ✓ Współpraca osób starszych z dziećmi z niepełnosprawnościami (nauka podstawowych czynności, jak np. przygotowanie jedzenia, wspólne spacery, zabawy w parku) wraz z pomysłem na warsztaty międzypokoleniowe.

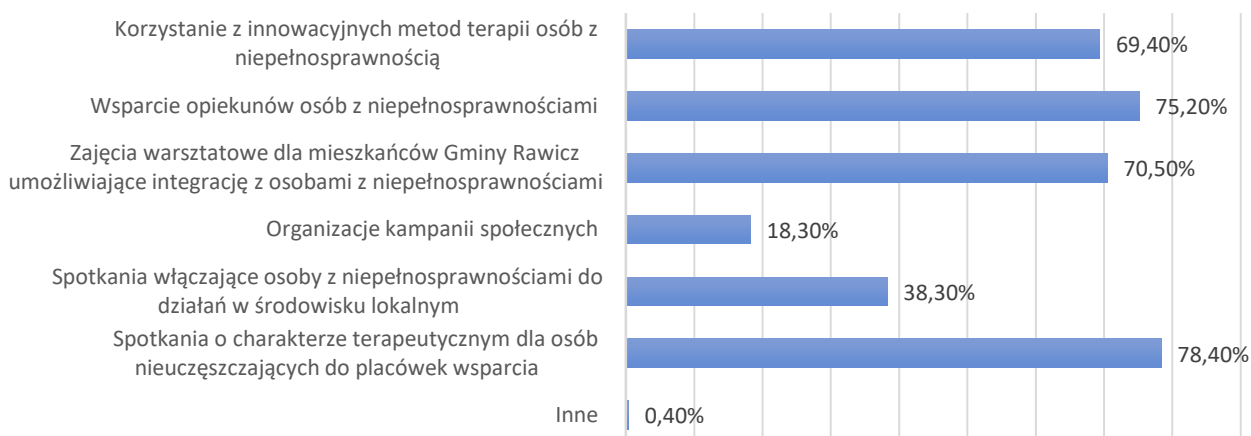
- **Zidentyfikowane trudności w zakresie aktywności społecznej**

- ✓ W gminie brakuje placówki mającej na celu wsparcie osób z zaburzeniami psychicznymi, w której osoby z niepełnosprawnościami kompleksowo otrzymałyby informacje i wsparcie.
- ✓ Są na terenie Gminy osoby, które nie korzystają z ośrodków wsparcia np. ze względu na limity miejsc w WTZ, ŚDS.
- ✓ Niewystarczająca liczba miejsc w placówkach dla osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi.
- ✓ Pomoc osobom z niepełnosprawnościami, które zamieszkują same, jest ograniczona i nie zawsze taka, jaka zdaniem badanych powinna być.
- ✓ Znikoma oferta wsparcia dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami (brak zajęć, warsztatów miejsca spotkań oraz integracji z mieszkańcami).

- **Sposoby na zwiększenie aktywności społecznej**

Temat ten poddany został zaopiniowaniu w badaniu ankietowym.

Działania zwiększające udział osób z niepełnosprawnością w społeczności lokalnej - opinie mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety internetowej. N=509. Odpowiedzi wielokrotne

Aby zwiększyć udział osób z niepełnosprawnościami w społeczności lokalnej, w opinii respondentów, powinno się organizować spotkania o charakterze terapeutycznym dla osób nieuczęszczających do placówek wsparcia – 78,4% jak i np. zapewnić osobom z niepełnosprawnościami możliwości korzystania z innowacyjnych metod terapii – 69,4% ogólnej liczby wskazań. Ważne jest również wsparcie opiekunów osób z niepełnosprawnościami np. w zakresie szkoleń, możliwości wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego, pomocy fizjoterapeutów, grup samopomocowych – 75,2%. Zdaniem badanych istotne jest również podjęcie działań na rzecz integracji środowiska osób z niepełnosprawnościami z mieszkańcami, np. w formie zajęć warsztatowych – 70,5% wskazań czy spotkań włączających osoby z niepełnosprawnościami do działań w środowisku lokalnym – 38,3%. 18,3% wskazań odnosiła się do organizacji kampanii społecznych, 0,4% wskazań do takich działań jak np. dostosowanie placów zabaw do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami.

Ponadto w wywiadach pojawiły się następujące propozycje:

- ✓ zaaranżowanie mieszkań chronionych i wspomaganych, które byłyby szansą na rozwój osób z niepełnosprawnościami

-
- ✓ tworzenie miejsca, np. klubu, gdzie osoby z zaburzeniami psychicznymi mogłyby się spotykać, otrzymać informacje, wsparcie terapeutów
  - ✓ utworzenie wsparcia w formie zajęć dla osób z zaburzeniami psychicznymi
  - ✓ cykliczne spotkania dla osób z niepełnosprawnościami, które nie są uczestnikami wsparcia ze strony instytucji, często pozostają osamotnione.

W trakcie wywiadów pogłębionych wskazano na miejsca/zasoby, które na terenie Gminy Rawicz mogą być wykorzystane do realizacji działań na rzecz mieszkańców i stanowią potencjał do wykorzystania w działaniach społecznych, są to:

- boisko szkolne w Żylicach,
- świetlice wiejskie z doposażeniem, zapleczem kuchennym, miejscem do realizacji imprez plenerowych np. w Zawadach – jako miejsce spotkań także dla sąsiednich wiosek
- Planty w centrum miasta – jako miejsc spotkań
- mini siłownie zewnętrzne
- zasoby pozostałe po tworzonych Klubach (wykorzystywanych np. przez Rady Osiedla) ze wskazaniem miejsca do ich przechowywania.
- ścianka wspinaczkowa dla wszystkich (z możliwością odpłatności)
- sale Klubu Seniora – Sierakowo, Szymanowo, Kąty.

3.5 KOORDYNOWANIE USŁUG SPOŁECZNYCH W CUS.

CUS w opinii przedstawicieli kluczowych organizacji i instytucji z terenu Gminy Rawicz:

Etap badań prowadzonych za pomocą wywiadów z przedstawicielami podmiotów ekonomii społecznej, podmiotów gospodarczych i jednostek samorządu terytorialnego, pozwolił na zebranie wstępnych oczekiwań co do zasad funkcjonowania zarówno samego Centrum Usług Społecznych jaki i zasad współpracy potencjalnych realizatorów.

Zdaniem badanych na terenie Gminy Rawicz jest potencjał do realizacji usług społecznych

---

„w nowym wymiarze”, poprzez poszerzenie dotychczasowych działań realizowanych w zakresie pomocy społecznej i jak też wprowadzenie nowych usług społecznych wskazujących jako odbiorców wszystkich mieszkańców gminy.

Założenia CUS obrazuje wypowiedź jednej z przedstawicielek Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy w Rawiczu.

„CUS ma realizować szeroko pojęte usługi społeczne skierowane dla wszystkich. To też potwierdza diagnoza, ale chcemy wejść we wspieranie osób starszych, niepełnosprawnych, rodzin z małymi dziećmi, dzieci i młodzieży, jednak kluczowe wydaje się nawiązanie dobrej współpracy, aby promować działania również innych instytucji. Wiemy, że każda z instytucji na tym spotkaniu działa niesamowicie prężnie, ma dużą ofertę i zależałoby na tym, żeby faktycznie tą współpracę nawiązać, żeby robić to systematycznie, informować o działaniach, tak żeby koordynatorzy indywidualnych planów usług mogli po prostu zachęcać, czy do Jesieni teatralnej, czy innych działań realizowanych przez Dom Kultury, których jest naprawdę dużo. To jest jeden z celów: promocja Waszych działań”.

W oczach badanych prezentowana wizja jest realna. Sam pomysł realizacji usług w partnerstwie organizacji i instytucji jest w opinii dobrym pomysłem, bo zapewni utrzymanie dotychczasowej współpracy między podmiotami, ale również ją usystematyzuje, sformalizuje, a tym samym przeloży na wzmocnienie relacji między jej przedstawicielami. To zaś z kolei, przeloży się na jakość działań realizowanych przez poszczególne podmioty oraz świadczenie usług społecznych w gminie.

„Scentralizowanie naszych działań dla mnie jest bardzo dobrym pomysłem. Chciałbym, aby w ramach CUS ta nasza współpraca, układała, się jak do tej pory, na tej samej zasadzie. Ewentualnie pogłębić i wspierać na zasadzie burzy mózgu. Może jakieś spotkania, które byśmy organizowali nie tylko z powodu jakiejś konkretnej przyczyny, ale tak po prostu, choćby online. Takie spotkania są źródłem informacji, bo czasem często wychwycić coś z mediów, z tego, co się obserwuje w życiu społecznym. Byłaby to też okazja do wsparcia”.

Badani podkreślali jednak, że udział w tworzeniu i funkcjonowaniu CUS powinien być dobrowolny. Zważywszy na dotychczasową współpracę podmiotów na terenie Gminy Rawicz (odbieraną jako

---

dobrą, ale często jedynie zadaniową, okazjonalną), nie wszystkie podmioty będą od razu gotowe do tego, by podjąć się formalnej współpracy lub wystąpić w ramach tzw. konsorcjum; dotyczy to w szczególności organizacji pozarządowych.

„Biorąc pod uwagę, że u nas trochę każdy sobie rzepekę skrobie, to nie wiem, czy nie lepiej byłoby realizować usługi pojedynczo, z możliwością wstąpienia w partnerstwo – jeśli NGO chciałoby coś takiego robić. Nie obligatoryjne”.

Zdaniem badanych CUS to też okazja na zmianę wizerunku MGOPS w oczach mieszkańców, co jest bardzo korzystne zarówno dla samego podmiotu, mieszkańców jak i może zapewnić sukces i powodzenie całemu przedsięwzięciu.

„CUS jest szansą na odczarowanie MGOPS – tych usług społecznych, które są skierowane do określonej, zdefiniowanej grupy odbiorców. Odczarowanie tych usług społecznych, czyli tych skierowanych dla osób z problemami, z grupy ubogich, wykluczeni, ryzyka itp. To jest szansa utworzenia CUS”.

Jednoznaczna jest jednak opinia badanych mieszkańców, aby to właśnie MGOPS podjął się funkcji organizacyjnej i koordynującej CUS na terenie Gminy Rawicz, ponieważ ma do tego największe kompetencje i narzędzia.

„MGOPS powinien być koordynatorem usług społecznych, bo ma największą wiedzę o mieszkańcach naszej gminy, ma świetnie działający Punkt Wsparcia Seniora i nikt więcej nie jest w stanie tego opanować”.

Na etapie budowania Centrum Usług Społecznych istotne, zdaniem badanych, jest wzięcie pod uwagę wszystkich podmiotów z terenu Gminy Rawicz i zapewnienie im dostatecznie wyczerpującej informacji nt. możliwości tworzenia i udziału w CUS, jak choćby informacji, na jakie ewentualne wsparcie, także finansowe, w tym zakresie mogłyby liczyć. To z pewnością ułatwiłoby podjęcie decyzji o zaangażowaniu.

„Dobrze, byśmy mieli informację, czy takie usługi społeczne można by było wesprzeć, na wypadek, gdybyśmy my nie byli ich w stanie realizować poprzez jakieś ograniczenia, przede

---

wszystkim finansowe. W nas (organizacjach/instytucjach) tkwi potencjał, ale pewnych rzeczy nie możemy realizować, bo nie mamy środków”.

„Myślę, że jeśli chodzi o budowanie wspólnej oferty, to tutaj sobie dobrze poradzimy. Tutaj warto by było wyznaczyć koordynatora, organizować takie spotkania, jak dzisiejsze. Warto byłoby zaprosić Rawicką Bibliotekę czy Ośrodek Sportu i Rekreacji, tak żebyśmy mieli ofertę zbudowaną na podstawie wszystkich instytucji działających, których organizatorem jest gmina.

Takim ułatwieniem do podjęcia decyzji o włączeniu się w CUS, byłyby także jasne wytyczne co do usług, których realizacji miałyby się podjąć poszczególne podmioty. Wówczas mogłyby one zdecydować, czy mają wystarczający potencjał do ich realizacji. Konieczne wydaje się zatem zrobienie kolejnego kroku, tj. ujednoczenie wytycznych, opracowanie standardów usług, jak choćby częstotliwość ich świadczenia, odbiorców, kwalifikacje osób je świadczących, zanim rozpocznie się, przykładowo, procedura wyboru ofert w ramach zlecenia realizacji zadania publicznego.

“Organizacja, decydując się na odpowiedź na zapytanie/konkurs, musi wiedzieć, że musi spełniać dane wymogi (...) Standardy dają do myślenia, czy to jest coś dla NGO, czy jednak zbyt trudne, jak na ich możliwości”.

„Z diagnozy wyjdą usługi, które powinny być realizowane, ze wskazaniem potencjału organizacji. Kolejnym elementem powinno być wspólne wypracowanie zasad świadczenia danej usługi, z doprecyzowaniem, jak często, jakie aktywności mają być – tzw. standardów”.

Takie standardy, zdaniem przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, powinny być opracowane wspólnie z potencjalnymi realizatorami, jeszcze przed ogłaszaniem konkursów. Wytyczne pomogą podjąć decyzję o przystąpieniu do konkursu, dadzą jasne wskazówki do realizacji usługi w przypadku wyboru oferty (przykładowo NGO zrealizuje usługę zgodnie z tym, co założyło CUS), a także ułatwią przygotowanie sprawozdania z realizacji zadania publicznego. Tu wątpliwości dotyczą kwestii organizacyjnych, np. ile takich spotkań musiałyby się odbyć, kto powinien w nich uczestniczyć.

W badaniu poruszono również wątek ewentualnej odpłatności za usługi społeczne. Tu,

---

doświadczenie przedstawicieli MGOPS pozwoliło na wskazanie przykładów świadczonych usług, za które od mieszkańców pobierane są opłaty. Jednym z nich są organizowane od kilkunastu lat, cieszące się dużym zainteresowaniem, ferie zimowe i wakacje dla dzieci. W ich opinii jest to również możliwe w przypadku CUS.

Przeprowadzone rozmowy z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych i przedsiębiorstw wskazują na ogólne pozytywne nastawienie do tworzenia i włączania się w realizację Centrum Usług Społecznych. Badani zgodnie uznają, że jest to dobry kierunek tworzenia polityk społecznej w Gminie Rawicz w kolejnych latach, a jej realizację zapewnić mogą działające na terenie Gminy podmioty.

„Przysłuchując się Państwa wypowiedziom, myślę, że jest potencjał i są zasoby do tworzenia takiego programu wsparcia na szeroko rozumianą pomoc dla różnych grup, różnych mieszkańców Gminy Rawicz. Począwszy od usług opiekuńczych rehabilitacyjnych, pomoc psychologiczną, czy różne inne formy spędzania czasu. Myślę, że diagnoza i wywiad zawsze jest bardzo ważny, a mając takie zasoby możemy taki program bardzo szybko ułożyć”.

Poniżej przedstawiono najważniejsze sugestie badanych odnoszące się do założeń funkcjonowania Centrum Usług Społecznych.

CUS – wizja funkcjonowania

- Koordynuje system świadczenia usług społecznych we współpracy m.in. z podmiotami ekonomii społecznej, jednostkami samorządu terytorialnego i innymi podmiotami świadczącymi usługi społeczne.
- Pełni funkcję informacyjną dla mieszkańców o dostępnej ofercie usług społecznych, wskazuje kierunki i miejsce ich świadczenia.
- Zapewnia wsparcie dotychczasowym klientom, ale rozszerza ofertę dla ogółu mieszkańców.
- Promuje instytucje i organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Rawicz.
- Jest dostarczycielem informacji o działaniach/ofertach poszczególnych instytucji i organizacji pozarządowych w zakresie usług społecznych.

- Działa na zasadzie partnerstwa; jest tym miejscem, które buduje, utrzymuje współpracę zaangażowanych podmiotów świadczących usługi społeczne.
- Buduje i prezentuje ofertę na podstawie wszystkich organizacji i instytucji, której organizatorem jest gmina/powiat, włączając w to organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa, jednostki samorządu terytorialnego, placówki oświatowe (w tym ponadpodstawowe), placówki medyczne, specjalistów z dziedziny zdrowia, medyków.
- Angażuje do współpracy, działające na rzecz szerokiej grupy mieszkańców (z uwzględnieniem terenów wiejskich i miejskich), instytucje i organizacje otwarte na współpracę.
- Organizuje działania samopomocowe, wolontariackie i sąsiedzkie.
- Funkcjonuje na zasadzie realizacji działań nieodpłatnych, częściowo odpłatnych, płatnych.

CUS – to, co może ułatwić współpracę podmiotów wchodzących w jego skład, realizatorów

- Koordynacja partnerskiej współpracy podmiotów w ramach CUS w osobie organizatora usług społecznych.
- Stały, bieżący kontakt między osobami współpracującymi w ramach CUS.
- Organizacja cyklicznych operacyjnych spotkań dla partnerów/realizatorów CUS (także w formie online).
- Wzajemna wymiana doświadczeń (raz na miesiąc, raz na kwartał) w zależności od możliwości, potrzeb, sytuacji.
- Podpisanie porozumienia partnerskiego organizacji i instytucji, które zawierać będzie konkretne wytyczne, takie jak np. zasady współpracy, zakres zadań podmiotów do wykonania, z założeniem, że przystąpienie do partnerstwa formalnego jest dobrowolne.
- Wspólne wypracowanie zasad współpracy przez realizatorów CUS, np. w formie kilku spotkań.

---

4. WNIOSKI

Po przeprowadzonej analizie ankiety, wywiadów z mieszkańcami Gminy Rawicz, przedstawicielami podmiotów ekonomii społecznej, przedsiębiorcami i pracownikami jednostek samorządu terytorialnego oraz analizie treści kluczowych dokumentów Gminy Rawicz sformułowane zostały następujące wnioski z diagnozy:

W zakresie kluczowych kierunków usług i priorytetowych grup odbiorców:

- Diagnoza pokazała, że zakres usług społecznych, w oczekiwaniach i potrzebach mieszkańców, wykracza obecnie poza dotychczasową skalę działalności MGOPS i grupy ich odbiorców. Usługi społeczne bowiem powinny, oprócz dotychczasowych grup odbiorców (np. osoby z niepełnosprawnościami, osoby bezrobotne, osoby starsze), objąć swym zasięgiem wszystkich **mieszkańców** (np. w zakresie aktywizowania do działania, zwiększania świadomości społecznej, obywatelskiej, czy ekologicznej, integracji, edukacji, rehabilitacji), ale też konkretne **grupy odbiorców**.
- Z diagnozy wynika, że do grup społecznych, które w pierwszej kolejności powinny zostać objęte wsparciem w ramach usług społecznych należą: osoby starsze, rodziny z dziećmi do lat 5, osoby z niepełnosprawnościami, młodzież a także opiekunowie osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby z uzależnieniami oraz ich rodziny, osoby dotknięte i zagrożone przemocą oraz ich rodziny, osoby bezrobotne.
  - ✦ Osoby starsze – to jedna z głównych grup odbiorców obecnych usług społecznych w Gminie Rawicz, ale też jeden z kierunków działania polityki społecznej na kolejne lata. Identyfikuje się 3 grupy osób starszych na terenie Gminy Rawicz: 1 – aktywne osoby starsze, udzielający się w organizacjach pozarządowych czy Klubach Seniora, zaktywizowani i zmotywowani do czynnego działania na rzecz innych, oczekujący wsparcia w realizacji ich celów/pomysłów. 2 – Osoby starsze, które chętnie korzystają z oferowanych im usług czy form wsparcia, jak choćby spotkania integracyjne, warsztaty edukacyjne, rehabilitacja, gimnastyka, wyjazd itp. i którzy oczekują takiego wsparcia nadal/ w większym zakresie. 3 – osoby starsze, głównie zamieszkujący tereny wiejskie, nie objęci dotychczas wsparciem, niezidentyfikowani,

w stosunku do których powinno się podjąć szczególne działania aktywizujące i włączające w środowisko lokalne.

- ✓ Rodziny z dziećmi do lat 5 – to stosunkowo „nowa” zidentyfikowana grupa potencjalnych odbiorców usług społecznych na terenie Gminy Rawicz, które potrzeby odnoszą się przede wszystkim do wsparcia w zakresie zapewnienia możliwości opieki nad dzieckiem, integracji środowiska małych dzieci (w tym dzieci z niepełnosprawnościami) i ich opiekunów, rozwoju kompetencji rodzicielskich i rozwoju dzieci, a które to potrzeby z jednej strony są coraz bardziej zauważalne, z drugiej, nie są obecnie zaspokajane w wystarczającym stopniu.
- ✓ Osoby z niepełnosprawnościami – to grupa mieszkańców, objęta już usługami społecznymi na terenie gminy, w stosunku do której zauważalna jest potrzeba dalszego wsparcia nie tylko w kwestii zdrowotnej, ale także w zakresie zwiększenia udziału osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym gminy, zwiększania ich aktywności społecznej czy dążenia do usamodzielniania lub ograniczenia wsparcia instytucji wspierających (działania idące w kierunku deinstytucjonalizacji). W tej grupie, w kontekście świadczenia usług społecznych, należy szczególną uwagę zwrócić na osoby z zaburzeniami psychicznymi i zwiększyć zasięg udzielanego wsparcia.
- ✓ Młodzież – obecnie niewystarczająco „zagospodarowana” grupa mieszkańców, jeśli chodzi o świadczenie usług społecznych na terenie Gminy Rawicz, w stosunku do której zidentyfikowano potrzeby związane z możliwością spędzania czasu wolnego, rozrywką integracją z rówieśnikami i społecznością lokalną, ale także możliwością rozwoju, w tym rozwijania zainteresowań. Jest to grupa, w stosunku do której podjęte powinny zostać działania aktywizujące, włączające w działania w środowisku lokalnym, ale także zwiększające świadomość nt. działalności w sektorze pozarządowym, w tym wolontariatu i korzyści z tego wynikających.
- ✓ Usługi społeczne w dalszym ciągu powinny obejmować osoby bezrobotne, w szczególności z uwagi na długotrwałe bezrobocie. Diagnoza wykazała potrzebę przywrócenia Klubu Integracji Społecznej, jako narzędzia wsparcia w procesie

reintegracji zawodowej i społecznej, których skuteczność działania potwierdzają chociażby przykłady z terenu gminy.

- ✓ Osoby z uzależnieniami, osoby doświadczające przemocy oraz ich rodziny również powinny być brane pod uwagę w kontekście świadczenia usług społecznych na terenie Gminy Rawicz w najbliższych latach, w szczególności, jeśli chodzi o działania prewencyjne, profilaktykę, terapię, wsparcie informacyjne i psychologiczne.
- ✓ Usługi społeczne powinny również być skierowane w stronę opiekunów osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (osób starszych, osób z niepełnosprawnościami), w kontekście zapewnienia im możliwości odpoczynku, rekonwalescencji po przebytych chorobach, edukacji, w tym szkoleń podnoszących umiejętności opieki nad osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.
- Do kierunków usług społecznych, które powinny być priorytetowo wdrażane w Gminie Rawicz należą szeroko rozumiane działania integracyjne (wewnątrz i międzypokoleniowe), budowanie relacji między mieszkańcami (spotkania, kluby zainteresowań), zaspokojenie chęci spędzania czasu wolnego w atrakcyjny sposób, zwiększenie udziału w życiu społecznym, zwiększanie aktywności społecznej (np. wolontariat w tym wolontariat senioralny, działalność w sektorze pozarządowym), działania edukacyjne i uświadamiające.
- Zauważalna jest potrzeba kontynuacji działań zwiększających aktywność społeczną i integrację mieszkańców, z rozszerzeniem działań na obszary wiejskie. Wymaga to edukacji kolejnych liderów w środowisku lokalnym, wzmocnienia potencjału (także osobowego) organizacji pozarządowych i budowania potencjału wśród Rawiczan. Zwiększanie aktywności społecznej, zaangażowania mieszkańców, w szczególności wśród młodzieży, osób starszych z uwzględnieniem włączania osób z niepełnosprawnościami (w tym dzieci), to również istotny kierunek działań w zakresie polityki społecznej w Gminie Rawicz.

W zakresie podmiotów realizujących usługi:

- Do najbardziej znaczących instytucji w kwestii realizacji usług społecznych w Gminie Rawicz należy Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wraz ze Środowiskowym Domem

Samopomocy. Podmioty identyfikowane są jako te, które mają największą wiedzę o środowisku lokalnym i w największym stopniu kreują politykę społeczną w gminie.

- Diagnoza pozwoliła na zidentyfikowanie wśród podmiotów gospodarczych, organizacji pozarządowych, jednostek samorządu terytorialnego i innych podmiotów potencjalnych wykonawców Programów Usług Społecznych realizowanych przez CUS i uzyskać wstępną deklarację włączenia się w jego realizację. Wśród nich są MGOPS – jako lider we wdrażaniu usług społecznych, potencjalny koordynator współpracy podmiotów w CUS, ale także lokalne organizacje pozarządowe czy podmioty gospodarcze.

Zakres ich działalności czy oferta pokrywają się z kierunkami usług społecznych, które, wg wyników diagnozy powinny być realizowane na terenie Gminy Rawicz – tj. działania na rzecz osób starszych, rodzin z dziećmi do lat 5, dzieci powyżej 5 roku życia/młodzieży, osób z niepełnosprawnościami w tym zaburzeniami psychicznymi, opiekunów osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, uzależnionych, osób doświadczające przemocy, bezrobotnych itd.

- Sytuacja epidemiologiczna w znaczący sposób wpłynęła na obecne postrzeganie możliwości organizacji pozarządowych, także wśród ich liderów. Sytuacja spowodowała bowiem z jednej strony ograniczenia w świadczeniu usług na rzecz odbiorców, niekiedy nawet zawieszenie działalności fundacji i stowarzyszeń, z drugiej strony wiele organizacji podjęło się próby realizacji działań statutowych w formie zdalnej lub realizacji innych form działalności, co świadczy o ich potencjale, który należy wykorzystać i wspierać. Tu znaczenie ma aktywizowanie młodzieży do działalności w organizacjach pozarządowych (organizacje mają trudność w angażowaniu młodych osób do działania i znalezienia zastępców obecnych liderów – niejednokrotnie osób starszych) oraz budowanie wśród nich świadomości nt. znaczenia sektora pozarządowego, w tym wolontariatu.
- Zauważalna jest niewystarczająca promocja oferty poszczególnych organizacji społecznych. Fundacje i stowarzyszenia często nie znają zakresu swojej działalności, co nie przekłada się na wzmocnienie sektora pozarządowego i budowanie współpracy.

W zakresie współpracy podmiotów przy realizacji usług społecznych:

- W Gminie Rawicz, zwłaszcza na terenach wiejskich, znane są przykłady współpracy organizacji i instytucji w ramach partnerstw lokalnych. Zauważalna jest jednak potrzeba zwiększenia działań na rzecz budowania współpracy kluczowych organizacji i instytucji działających na terenie Gminy Rawicz (w Rawiczu), w szczególności w kontekście świadczenia usług społecznych. Podmioty mają wzajemnie wiedzę nt. swoich działań, oferty, wspierają się wzajemnie, np. w kwestii organizacji wydarzeń lokalnych, kontynuują współpracę np. w odniesieniu do tych samych grup odbiorców (np. MGOPS i PUP), ale nie jest to współpraca długofalowa, uporządkowana, z nastawieniem na realizację długofalowych celów.
- Zauważalny jest dobry klimat, aprobata i przychylność wśród mieszkańców, organizacji pozarządowych i instytucji do podjęcia działań na rzecz utworzenia CUS na terenie Gminy Rawicz. Temat realizacji usług społecznych w poszerzonym zakresie przez MGOPS jest generalnie znany w środowisku pozarządowym, wśród organizacji/instytucji powiązanych ze sferą społeczną w gminie; fundacje i stowarzyszenia w mniejszym lub większym stopniu słyszały o założeniu CUS, podobnie dotyczy to samych mieszkańców.
- Poszerzenie zakresów działań MGOPS o świadczenie usług społecznych na rzecz wszystkich mieszkańców (w szczególności osób starszych, rodzin z dziećmi do lat 5, młodzieży, osób z niepełnosprawnościami) oraz podjęcie działań koordynujących współpracę organizacji i instytucji świadczących usługi społeczne jest odpowiednim kierunkiem do rozwoju polityki społecznej w gminie Rawicz.

5. REKOMENDACJE

W zakresie kluczowych kierunków usług i priorytetowych grup odbiorców:

- Realizacja na terenie Gminy Rawicz usług społecznych z zakresu wspierania rodziny, osób starszych, wspierania osób z niepełnosprawnościami, pobudzania aktywności obywatelskiej, przeciwdziałania bezrobociu, reintegracji społeczno-zawodowej, wsparcia opiekunów faktycznych (**zgodnie z art. 2 pkt 1 Ustawy z dnia 19 lipca 2019r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U2019.1818)**) oraz

---

zgodnie z interwencją EFS zawartą w projekcie Centrum Usług Społecznych – nowa jakość polityki społecznej w Gminie Rawicz).

- Podjęcie działań na rzecz deinstytucjonalizacji mieszkańców gminy Rawicz poprzez rozszerzenie usług społecznych na rzecz osób z niepełnosprawnościami i osób starszych z wykorzystaniem działań wolontarystycznych i samopomocowych.
- Realizacja na terenie Gminy Rawicz usług społecznych w odpowiedzi na potrzeby wszystkich mieszkańców; takich jak działania integracyjne, budowanie relacji między mieszkańcami, zaspokojenie chęci spędzania czasu wolnego w atrakcyjny sposób, zwiększenia dostępu do rehabilitacji, wiedzy, także w odniesieniu do obszarów wiejskich.
- Umożliwienie społecznościom lokalnym realizowania oddolnych inicjatyw m.in. w zakresie wolontariatu, w tym wolontariatu senioralnego, samopomocy sąsiedzkiej, realizacji działań na obszarach wiejskich i w klubach osiedlowych. Dużą rolę w tym zakresie powinien pełnić organizator społeczności lokalnej, który zgodnie z art. 20 Ustawy z dnia 19 lipca 2019r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U2019.1818) opracuje plan organizowania społeczności lokalnej.
- Prowadząc działania na rzecz młodzieży, rekomenduje się uwrażliwianie jej na działalność społeczną oraz zweryfikowanie placówek oświatowych, organizacji pozarządowych działających na ich rzecz, pod kątem edukowania i zwiększania świadomości w zakresie działalności społecznej/ ekonomii społecznej oraz ewentualne zwiększenie działań w tym zakresie.
- Podjęcie działań w zakresie dotarcia do odbiorców usług poprzez przygotowanie strategii komunikacji i promocji Centrum Usług Społecznych.

W zakresie podmiotów realizujących usługi:

- Rekomenduje się, by w pierwszej kolejności realizację usług społecznych zlecać podmiotom działającym na terenie Gminy Rawicz w szczególności stowarzyszeniom/fundacjom, które są najbliższe mieszkańcom i ich potrzeb oraz posiadają potencjał do świadczenia usług społecznych.

- Włączenie w opracowanie standardów świadczenia usług w CUS podmiotów działających na terenie Gminy Rawicz, posiadających kompetencje do ich realizacji – potencjalnych realizatorów tych usług, przy wsparciu organizatora usług społecznych i zgodnie z założeniami art. 27 Ustawy z dnia 19 lipca 2019r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U2019.1818).
- Przygotowanie bazy usług społecznych realizowanych na terenie Gminy Rawicz z uwzględnieniem danych kontaktowych podmiotów je świadczących oraz zapewnienie szerokiego dostępu do tych informacji mieszkańcom gminy.
- Wzajemne promowanie podmiotów realizujących usługi społeczne w ramach CUS oraz ich oferty skierowanej do mieszkańców.
- Budowanie i wzmacnianie potencjału organizacji pozarządowych w zakresie realizacji usług społecznych w gminie.
- Budowanie pozytywnego klimatu do tworzenia CUS wśród mieszkańców Gminy Rawicz, tj. zwiększanie świadomości nt. korzyści wynikających z rozszerzenia działań MGOPS, szeroko pojęte informowanie o znaczeniu zmian, ich przebiegu oraz o obecnie skierowanej ofercie.
- Rekomenduje się podjęcie działań integrujących instytucje i organizacje działające na terenie Gminy Rawicz pod kątem budowania partnerskiej współpracy na wzór działających na terenie gminy Rawicz partnerstw lokalnych propagowanie i wspieranie partnerskiej współpracy podmiotów działających na terenie Gminy Rawicz, w tym w zakresie realizacji usług społecznych; dążenie do jej usystematyzowania, ustrukturalizowania, zwiększenia zasięgu. Działania powinny być realizowane przy udziale organizatora społeczności lokalnej o którym mowa w art. 33 Ustawy z dnia 19 lipca 2019r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U2019.1818).

W zakresie współpracy podmiotów przy realizacji usług:

- Wyznaczenie organizatora usług społecznych i/lub koordynatorów indywidualnych planów usług społecznych zgodnie a art. 28 i 30 Ustawy z dnia 19 lipca 2019r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U2019.1818)) – jako podmiotu, który

posiada największą wiedzę w zakresie potrzeb mieszkańców oraz narzędzia dla realizowania spójnej polityki społecznej w gminie i budowania partnerskiej współpracy.

- Przygotowanie we współpracy z realizatorami usług społecznych zasad współpracy partnerskiej, obejmującej m.in. zasady wymiany informacji, promocji wzajemnych działań itp.
- Opracowanie i wdrożenie Programu na rzecz koordynacji i rozbudowy usług społecznych w Gminie Rawicz zgodnie z art. 27 Ustawy z dnia 19 lipca 2019r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U2019.1818).
- Zawiązanie partnerstw lokalnych, publiczno – prywatnych i społecznych na rzecz realizacji usług społecznych. Rekomenduje się zbudowanie „Partnerstwa na rzecz integracji i wspierania rozwoju wspólnoty samorządowej Gminy Rawicz”. Wskazane jest podjęcie działań mających na celu koordynację usług społecznych i zdrowotnych oraz podjęcie współpracy z publicznymi służbami zatrudnienia.
- Opracowanie przez Gminę Rawicz, we współpracy z przedstawicielami samorządu lokalnego i innymi podmiotami, Programu Usług Społecznych na rzecz wspierania priorytetowych grup (m.in. osób starszych, rodzin z dziećmi do lat 5, dzieci powyżej 5 roku życia/młodzieży, osób z niepełnosprawnościami w tym zaburzeniami psychicznymi, opiekunów osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, uzależnionych, osób doświadczające przemocy, bezrobotnych itd.), poddanie go konsultacjom społecznym oraz realizacja usług społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem usług realizowanych w społeczności lokalnej, w zakresie: wspierania rodziny, wspierania osób niepełnosprawnych, wspierania osób starszych, przeciwdziałania bezrobociu, reintegracji zawodowej i społecznej, pobudzania aktywności obywatelskiej, **zgodnie z art. 2 pkt 1 Ustawy z dnia 19 lipca 2019r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U2019.1818).**